

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

СЕРГУШОВА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Допускається до захисту:

В.о. завідувача кафедри міжнародних
економічних відносин, кандидат
економічних наук, доцент

_____Марія ШКУРАТ
« _____ » _____ 2025 р.

Європейський вектор інтеграції України

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес. Бізнес-переклад»

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота

Науковий керівник:

Зорина АТАМАНЧУК, доцент кафедри
міжнародних економічних відносин,
кандидат економічних наук, доцент

_____ підпис

Оцінка: _____ / _____ / _____

(бали / за шкалою ЄКТС / за національною
шкалою)

Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця – 2025

АНОТАЦІЯ

Сергушова І. О. Європейський вектор інтеграції України. Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини. Освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес. Бізнес-переклад». Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця, 2025.

У роботі розглянуто сучасний стан європейської інтеграції до України, проаналізовано прогрес виконання Угоди про асоціацію з ЄС, визначено вплив російської агресії на інтеграцію, а також проаналізовано динаміку основних макроекономічних показників України.

Основними науковими результатами бакалаврської роботи є кореляційно-регресійний аналіз впливу ключових факторів на експорт товарів з України до Європейського Союзу, а також окреслені перспективи та стратегічні напрями євроінтеграції України.

Ключові слова: інтеграція, експорт, імпорт, сектори, митні тарифи, війна.

68 с., 8 табл., 9 рис., бібліограф.: 47 найм.

Sergushova I. The European vector of Ukraine's integration. Specialty 292 International Economic Relations. Educational and Professional Program "International Business. Business Translation". Vasyl Stus Donetsk National University. Vinnytsia, 2025.

The paper considers the current state of European integration in Ukraine, analyzes the progress of the implementation of the Association Agreement with the EU, determines the impact of Russian aggression on integration, and also analyzes the dynamics of the main economic indicators of Ukraine.

The main scientific results of the bachelor's thesis are a correlation-regression analysis of the impact of key factors on the export of goods from Ukraine to the European Union and also outlined prospects and strategic directions of Ukraine's European integration.

Keywords: integration, export, import, sectors, customs tariffs, war.

68 p., 8 tables, 9 figures, bibliography: 47 references.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ ВІДНОСИН УКРАЇНИ І ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	7
1.1 Теоретичні засади формування інтеграційних об'єднань	7
1.2 Місце і роль ЄС у сучасному геополітичному просторі.....	13
1.3 Євроінтеграційні прагнення України як невід'ємні реалії сьогодення.....	18
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА ШЛЯХУ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС	24
2.1 Дослідження сучасного стану та результатів секторальної інтеграції України в європейський економічний простір	24
2.2 Вплив підписання Угоди про асоціацію з ЄС на економіку України	35
2.3 Вплив російської агресії на європейський вектор інтеграції України	41
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	49
3.1 Виконання Україною Угоди про асоціацію та перспективи вступу до ЄС.....	49
3.2 Євроінтеграція України в контексті реформ: політичний та економічний аспекти.....	52
3.3 Значення членства в ЄС для України: очікувані переваги та можливі ризики.....	55
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ.....	63

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується глибоким процесом глобалізації, який здійснює свій вплив на всі аспекти життя. Разом із цим активно розвиваються інтеграційні процеси, особливо, починаючи з ХХ століття. Україна, яка з 1991 року є незалежною державою, активно входить у систему міжнародних інтеграційних процесів, які безпосередньо впливають на її розвиток.

Після початку повномасштабної війни Україна бере вектор на зближення з країнами ЄС та НАТО. Процес євроінтеграції нашої держави розпочався ще з перших років незалежності. У 2014 році відбувається підписання двох частин Угоди про асоціацію з ЄС. У червні 2023 року Європейська рада навіть надала Україні статус кандидата на членство у блоці.

В умовах глобалізації та сусідства з небезпечними державами Україна обрала для себе проєвропейський вектор, якого намагається слідувати. Зростання міжнародних економічних, політичних та культурних міждержавних зв'язків вимагає комплексного дослідження, аби визначити оптимальні шляхи розвитку країни у період євроінтеграції.

З початку незалежності питання інтеграції України підіймалося різними науковцями і стосовно різних векторів. Серед них: І. Артьомов [1], З. Атаманчук, О. Сльозко [2], Д. Карамішев, Л. Кістерський, Н. Мирна, Л. Величко [3], М. Макаренко, І. Хаджинов, Л. Хомутенко [4] та ін.

Метою роботи є проаналізувати євроінтеграційні процеси України, їхній вплив на розвиток держави, окреслити перспективи та виокремити пріоритети європейського вектору інтеграції.

Для досягнення вказаної мети визначені такі **завдання**:

- визначити теоретичні засади формування інтеграційних об'єднань;
- проаналізувати місце і роль ЄС у сучасному світі;
- обґрунтувати євроінтеграційні прагнення України як невід'ємні реалії

сьогодення;

- дослідити сучасний стан та результати секторальної інтеграції України в європейський економічний простір;
- оцінити вплив підписання Угоди про асоціацію з ЄС на розвиток України;
- оцінити вплив російської агресії на європейський вектор інтеграції України;
- виявити рівень виконання Україною умов Угоди про асоціацію;
- розглянути особливості євроінтеграції України в контексті реформ;
- обґрунтувати очікувані переваги та можливі ризики членства в ЄС для України.

Об'єктом дослідження є європейський вектор інтеграції України.

Предметом виступає сукупність теоретичних, науково-методичних та практичних аспектів європейських інтеграційних процесів та участь в них України.

Інформаційна база складається з праць вітчизняних та зарубіжних науковців, публікацій державних органів, нормативно-правових актів України, статистичних даних Державного комітету статистики України та даних Світового банку.

Методи дослідження. У роботі завдяки методам опису, спостереження та порівняння розглянуто інтеграційні пріоритети України з початку незалежності й дотепер. Методи пояснення, абстрагування допомогли виявити сучасні проблеми української інтеграції, а також можливість реформування українського законодавства відповідно до європейського. За допомогою методу аналізу визначено проблеми та перспективи європейської інтеграції України. Завдяки кореляційно-регресивному аналізу було визначено ключові фактори впливу на експорт товарів з України до ЄС. Для надання кількісної оцінки змін в основних макроекономічних показниках були використані аналітичний, графічний та статистичний методи.

Теоретичне та практичне значення мають результати кореляційно-регресійного аналізу впливу ключових факторів на експорт товарів з України до Європейського Союзу, а також окреслені перспективи та стратегічні напрями євроінтеграції України.

Наукові результати дослідження:

1. отримав подальшого розвитку математичний інструментарій щодо аналізу факторів впливу на експорт товарів з України до Європейського Союзу;
2. запропоновані рекомендації для покращення економічної інтеграції України до Європейського Союзу.

Результати кваліфікаційної магістерської роботи апробовано на XXV Всеукраїнській науковій конференції студентів та молодих учених «Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці», що відбулася 3 квітня 2025 року в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса, де автором підготовлено публікацію і доповідь на тему «Вплив Угоди про асоціацію є ЄС на економіку України».

Кваліфікаційна бакалаврська робота визначена метою і завданнями дослідження та включає в себе: вступ, три розділи, висновки, список використаних посилань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ ВІДНОСИН УКРАЇНИ І ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

1.1 Теоретичні засади формування інтеграційних об'єднань

Економічна інтеграція представляє зближення кількох національних економік методом створення спільного економічного простору. Цей процес відбувається тоді, коли держави мають спільний інтерес- створити більший економічний простір та підвищити рівень взаємодії. Ці простори утворюються методом укладення угод, яким передують дипломатичні переговори для того, аби задовольнити цілі кожного члена.

Об'єднання утворюються для спільної підприємницької діяльності, розширення ринків, підвищення ефективності використання матеріальних, людських та фінансових ресурсів, поділу праці, спільного розвитку. До умов формування інтеграційних об'єднань входить насамперед постійний розвиток та збільшення економічних потреб. Компанії використовують різноманітні інтеграційні стратегії для того, щоб підвищити рентабельність та контроль над ланцюгом збуту й різними процесами виробництва. До закономірностей, за якими формуються інтегровані об'єкти, належать: спільна власність на активи, кооперація, делегування та диверсифікація напрямів діяльності. Потреба в існуванні інтеграційних об'єднань формується насамперед через швидкі процеси, котрі пов'язані з глобалізацією.

Крім цього, у ході історичного розвитку економічної інтеграції учасниками різних об'єднань стають не лише фізичні особи, як це було раніше, але й юридичні особи. У ХХІ столітті на ринку світового промислового виробництва домінують транснаціональні корпорації, забезпечення яких складає більше 50%. Існування ТНК сприяє економічному розвитку держав, збільшенню рівня життя, а також науково-технічний розвиток.

Історично інтеграційні процеси розпочали формуватися ще до нашої ери. Прикладом є об'єднання товаровиробників та торговців. Близько II тисячоліття до н.е. у Месопотамії виникли комерційні союзи, які діяли у сфері морської торгівлі. У свою чергу у Китаї та Ассирії були поширені ремісничі та землеробські об'єднання на добровільній основі. Більші товариства виникли у Стародавній Греції. Через перманентні війни та пірацтво торговці, які були залучені до сфери морської торгівлі, намагалися брати позики. Унаслідок таких відносин кредитор часто ставав партнером.

У Стародавньому Римі з'явилися як корпоративні товариства, так і товариства публікантів, які можна порівняти з сучасними акціонерними товариствами. У цій державі існувала обмежена відповідальність і пропорційний розподіл прибутків. Серед підприємств, які базувалися на спільному капіталі, були ще привілейовані компанії. В Англії королівська влада надавала хартії, ними користувалася Компанія торговців-авантюристів.

Інтеграційні процеси розвивалися разом із добою Великих географічних відкриттів, після яких потреба співпраці загострилася. Перші підприємства, які працювали за сучасним акціонерним принципом, з'явилися в Англії у 1600 р. У 1664 році в Англії утворюється Англійський банк, який на той час був єдиним емісійним центром і діяв за принципом акціонерного товариства. Разом із тим у XIX столітті завдяки діяльності акціонерних товариств розвивалася промислова сфера, утворювалася більша кількість банків. Лідером акціонерне товариство стає через формування монополій.

Однією з форм монополії, об'єднання компаній, є трест, історія якого розпочалася з появи нафтового об'єднання у США. Згодом вони з'являються і в Європі. У процесі розвитку монополістичних утворень з'являються компанії, які базуються на акціях. Новим етапом кооперативних угруповань був холдинг. Інтеграційні процеси виникли через потребу концентрації капіталу і сприяли формуванню концернів та великих корпорацій. Перші концерни виникли наприкінці XIX століття у Пруссії.

На початку XX століття процеси монополізації та концентрації рухалися одночасно. Після Другої світової війни масово виникали різні інтеграційні структури, які обумовлені розвитком та появою глобалізації [5, С. 18-24].

Глобалізація – процес політичної, економічної, культурної інтеграції, призвела до постійного руху товарів, людських та фінансових ресурсів між країнами. Цей процес активно почав розвиватися у XX столітті, а разом з ним і утворення різних економічних та політичних об'єднань. Глобалізація сприяла до зближення великої кількості держав, як в політичному, так і економічному аспекті, а також утворенню регіональних об'єднань.

За рівнем інтегрованості регіональні об'єднання поділяються на:

- зона вільної преференційної зони;
- зона вільної торгівлі;
- митний союз;
- спільний ринок;
- економічний союз.

Перший рівень полягає в укладенні угод між країнами і, у свою чергу, надають можливість отримати більш вигідний режим торгівлі. Зазвичай такі держави намагаються ліквідувати торговельні бар'єри для певної групи товар та послуг. Це доволі популярний рівень інтеграційних процесів і характерний він навіть для країн СНД.

Зона вільної торгівлі передбачає скасування всіх існуючих торговельних бар'єрів, тобто квоти, тарифи тощо, але зберігає певні торговельні обмеження у відносинах з третіми державами. Зазвичай положення цього рівня не поширюються на сільське господарство. На цьому етапі зовнішня торговельна політика залишається у віддані урядів країн.

Митний союз передбачає скасування національних митних тарифів і запровадженні нового однакового митного тарифу, а також нетарифне регулювання у відносинах з третіми країнами, погоджене країнами-членами. Таким чином учасники будь-якого митного союзу проводять обговорену спільну

торговельну політику щодо держав, які не є учасниками. Однак цей рівень має деякі недоліки, серед яких: втрата національної автономії; для країн, що розвиваються, умови митного союзу можуть бути завеликі; труднощі під час ухвалення спільних розкладів.

Щодо спільного ринку, то цей етап передбачає відсутність торговельних бар'єрів та лібералізацію факторів виробництва таких як: людський ресурс, капітал та технології. Цей рівень бере початок від інтеграції виробництва і включає спільну фіскальну та грошову політику. Прикладом функціонування такого рівня є «Меркосур», Митний союз Центральної Африки [6, С. 10-11].

На пострадянському просторі прикладом митного союзу є Євразійський економічний союз (ЄАЕС). Процес інтеграції держав цього регіону розпочався ще у 1994 році, коли росія оголосила мету сформувати Єдиний економічний простір. У 2000 році було утворено Євразійське економічне співтовариство, ініціаторами заснування якого були Білорусь, Киргизстан, Казахстан, Таджикистан та росія.

У 2012 році було заявлено про початок формування Єдиного економічного простору, метою якого було забезпечити вільний рух товарів, людського ресурсу, послуг та капіталу; а також координацію держав-учасниць у питаннях макроекономіки, енергетики, транспорту, аграрного сектору та інших. Із забезпеченням цієї мети було вжито наступних заходів: ліквідовано мито та технічні бар'єри; скасування митного контролю на кордоні росії, Білорусі та Казахстану. У 2015 році розпочалося формування єдиного енергетичного ринку. Попри це формування такого митного союзу містить багато проблем:

- агресивна політика росії у відносинах з країнами Європи;
- суперечення власним інтересам та національній економіці;
- відсутність консолідації при формуванні моделей розвитку союзу;
- недосконала система ЄАЕС;
- лідерство росії та відсутність рівноправності [7, С. 152-155].

Д. Вайнер, відомий економіст, досліджував питання економічної інтеграції, конкретно вивчав переваги та недоліки митного союзу. Вперше теорія існування такого об'єднання була показана в його праці ще у 1950 році. Вайнер переконаний, що таке об'єднання утворюється унаслідок створення торгівлі та торговельної відмінності. Торгівля передбачає акцентування уваги на виробництво товарів та послуг на тій країні, де менші витрати. Крім цього, на думку Вайнера, митні союзи з'являються саме завдяки взаємодоповненню економік країн-учасників.

Інший економіст Д. Мід свої дослідження будував на аналізі споживчих інтеграційних ефектів. Зокрема він розробив теорію торговельної експансії, яка була прямим фактором економічного зростання країн, які інтегруються. Крім цього, Мід проаналізував вплив мобільності факторів виробництва на рівень економічного добробуту країни. Завдяки цьому економіст дійшов до висновку, що існування свободи переміщення цих факторів несе за собою зниження рідкості цієї групи ресурсів [8, С. 60-63].

Останнім етапом є економічний союз, який передбачає не лише зовнішньоторговельну інтеграцію, але й передусім запровадження спільної валютної, фіскальної та грошово-кредитної політики. Країни-члени мають використовувати установлену спільну валюту, прикладами такого союзу є Європейський Союз.

Для економічного союзу характерні наступні риси:

- синхронізація виробництва;
- формування спільних господарських комплексів;
- скоординована політика по відношенню до інших держав.

Серед негативних наслідків утворення економічного союзу можуть бути: олігопольний зговір; зростання кількості монополій; вплив ресурсів з менш розвинених держав.

На додаток, за просторовим відношенням вирізняють такі рівні інтеграції: макрорегіональний; мезорегіональний; територіальні утворення держави;

мікрорегіональний. Останній передбачає взаємодію капіталів різних країн, підписання між ними угоди та утворення філій. Цей рівень передбачає поділ на вертикальну та горизонтальну інтеграцію. Перша виникає після злиття фірм, які схожі за сферою діяльності. Друга утворюється шляхом об'єднання різних за галуззю фірм.

Основні форми та рівні регіональної економічної інтеграції представлені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Основні форми та рівні регіональної економічної інтеграції

Етап	Ліквідація митних бар'єрів у взаємній торгівлі	Єдині тарифи відносно третіх країн	Вільне пересування капіталів, робочої сили	Узгодження економічної політики	Здійснення єдиної економічної політики
Зона вільної торгівлі	+	-	-	-	-
Митний союз	+	+	-	-	-
Спільний ринок	+	+	+	-	-
Економічний союз	+	+	+	+	-
Повна інтеграція	+	+	+	+	+

Джерело: складено автором на основі [44]

Інтеграційним процесам у ХХІ столітті притаманні такі риси: динамізм; нерівномірність розвитку регіонів та країн; поява дезінтеграційних процесів. Завдяки інтеграції країни отримують доступ до різних ресурсів, формують сприятливі умови для підприємств, формується ринок збуту продукції. Крім цього, інтеграційні процеси сприяють ліквідації дискримінації, уніфікації виробництва, підвищення рівня конкуренції.

1.2 Місце і роль ЄС у сучасному геополітичному просторі

Ідея створення у світі міжнародного об'єднання з'явилася доволі давно. У 1930-х роках вже з'являлися натяки та думки, які стосувалися створення великого інтеграційного об'єднання. Після завершення Другої світової війни європейські країни розпочали активний розвиток, що передусім було пов'язано з відновленням зруйнованої інфраструктури. У 1950–1960-х роках країни Західної Європи демонстрували стабільне економічне зростання зі щорічним приростом ВВП близько 5%. На тлі цього розвитку та створення післявоєнних міжнародних організацій посилювалися процеси економічної інтеграції. Європейська інтеграція проходила кілька етапів.

На підготовчому етапі велась розробка проєктів щодо об'єднання країн Західної Європи. Саме тоді був створений митний союз між Бельгією, Нідерландами та Люксембургом. Крім того, було укладено договір про співпрацю між Великобританією, Францією та країнами Бенілюксу. У період з 1951 по 1957 роки розпочався етап галузевої інтеграції, що включав спільне регулювання виробництва, управління трудовими ресурсами та контролювання цін.

Протягом 1951-1957 рр. було створено Європейську вугільну та сталеву спільноту, організаторами були Франція, Німеччина, Італія, Бельгія, Нідерланди та Люксембург. Фактично ця організація поклала початок формування майбутнього європейського співтовариства. У 1957 році було сформовано цими ж державами Європейську Економічну Спільноту, з метою утворення єдиного ринку.

У 1960 році Великобританією, Австрією, Данією, Норвегією, Португалією, Швецією та Швейцарією було сформовано Європейську Асоціацію вільної торгівлі. У 1968 р. країнами ЄЕС було створено митний союз. Було ліквідовано торговельні обмеження у взаємній торгівлі країн-учасниць та встановлено єдиний митний тариф стосовно третіх країн.

Протягом 1970-1980-х рр. виникала низка суперечок у діяльності організацій. Цьому сприяло погіршення економічного становища. У 1973 році до об'єднання приєднується Великобританія, Данія та Ірландія, у 1981 році – Греція. З середини 1980-х рр. розпочався новий етап, який полягав у створенні Єдиного внутрішнього ринку. Передбачалося утворити структуру до кінця 1992 року, його метою було сформувати простір з вільним рухом товарів, послуг, капіталу.

У 1992 році було підписано Договір про Європейський Союз, за яким було передбачено заснування єдиного європейського громадянства, політичного, валютного та економічного союзу. Вже у 1995 році до формування приєдналися Австрія, Швеція та Фінляндія. З 1993 року розпочалося створення економічного та валютного союзів, що свідчило про значний рівень інтеграції [45, с. 68-71].

На сучасному етапі спостерігається процес розширення західного впливу, який передбачає не лише зростання ролі Європейського Союзу та НАТО, а й поширення загальноприйнятих західних цінностей. На сьогодні значна частина європейського континенту є частиною єдиної інтегрованої структури.

По завершенню Другої світової війни країни Європи розвивали ключові принципи: демократія, верховенство права, лібералізація ринкової економіки, торгівля. Система цих цінностей поширилася на глобальному рівні і сприяла лідерству США. Протистояння цієї країни з Китаєм є серйозним викликом не лише для конфронтуючих держав, але й для ЄС. Союзу важливо визначити вектор власного руху та намагатися втримати стабільність відносин з Китаєм та Америкою. Перша у свою чергу масово нарощує присутність не лише в Азійському регіоні, але й поширюється на європейську частину материка. США навпаки намагаються пригальмувати нарощення впливу Китаю.

Підтримка США позначиться великими економічними втратами, адже Китай є стратегічно важливим партнером ЄС, а також щороку нарощує інвестиції у регіон. Ця держава вже є впливовим гравцем в європейському регіоні. Через ці

фактори Європейський Союз змушений знаходити нові стратегії та дотримуватися балансу у відносинах зі світовими лідерами.

США є стратегічно важливим партнером ЄС саме у експорті, головними партнерами серед країн-членів ЄС, які постачають товари до США, є: Німеччина (157 732 млн. євро), Італія (67 266 млн. євро). Імпортна залежність ЄС від Китаю доволі висока і торговельний баланс завжди є від'ємним. Серед країн ЄС, які найбільше імпортують продукцію з Китаю є: Нідерланди – 109 млрд євро, Німеччина – 96 млрд євро та Італія – 50 млрд євро [9].

Наразі Європейський Союз є ядром геополітичного об'єднання в Європі. До того ж роль блоку поступово збільшується з розвитком глобалізаційних процесів, які впливають на нього. Показник глобалізації країн Європейського Союзу доволі високий. Це пояснюється тим, що ЄС наразі є одним із найвпливовіших регіональних угруповань. Глобалізація сприяє поглибленню міжнародного поділу праці, ефективному використанню ресурсів та зростанню рівня життя населення. Крім цього, завдяки таким процесам країни отримують доступ до більшої кількості ресурсів, технологій, а також скорочення витрат [10, С. 12-14].

Європейський Союз у XXI столітті зіштовхнувся з низкою ризиків та потенційних загроз, серед них зростаюча роль Китаю та нестабільна ситуація на Близькому Сході, війна в Україні. Через це ЄС змушений знаходити нові стратегії розвитку, аби мінімізувати зовнішні ризик. Насамперед це стосується зростання конкуренції між провідними державами- США та Китаєм. Наступний аспект полягає у ризику втрати лідерства та збільшенню вразливості ЄС. Крім цього, у 2020 році пандемія COVID-19 спричинила до того, що виникла необхідність змінювати ланцюги поставки, стандарти, пристосовуватися до нових умов. Ще один ризик- можливе відставання Європейського Союзу на технологічному рівні.

Європейський Союз залишається найбільшою інтеграційною спільнотою, тому він відіграє ключову роль у багатьох аспектах, у тому числі у формуванні

багатополярного світу. Brexit значно вплинув як на економіку Великобританії, так і на ЄС. З виходом країни чисельністю блоку скоротилася на 13%. Крім цього, Великобританія була однією з найбільших економік союзу, тому її вихід спричинив зменшення торгівлі, а також змінення митних відносин між країною та блоком. Така внутрішньоблокова криза не змінює позиції ЄС і він досі залишається у 5 найбільших економік світу. Не зважаючи на це, Великобританія залишається важливим торговельним партнером ЄС і входить за частиною показників до трійки держав, з якими союз веде найактивніше співпрацю.

Попри економічне лідерство Європейський Союз посідає важливу роль і в інших сферах, зокрема і в дотриманні безпеки та стабільності у блоці та світі. Для цієї мети було запроваджено Спільну політику безпеки та оборони. Ця організація є основою інтеграції в оборонній сфері та займається врегулюванням криз. СПБО виконує такі завдання: мінімізація конфліктів; операції, пов'язані із роззброєнням; гуманітарні завдання; урегулювання криз; стабілізація конфліктів.

Європейський Союз проводить також різні місії, з 2003 року таких місій було розпочато більше 40. Наразі СПБО здійснює 12 цивільних місій; 8 військових та 2 цивільно-військові місії у різних країнах світу. Найбільше концентрується саме в Африці та Близькому Сході, серед країн: Вірменія; Палестина, Ірак, Лівія, Центральноафриканська Республіка, Україна та ін.- цивільні місії. Військові місії у: Мозамбіку, Україні, Боснії та Герцеговині, Сомалі, Центральноафриканській Республіці. Ці заходи фінансує Європейський фонд миру. Це інструмент, який було утворено для збільшення спроможності ЄС запобігати конфліктам та забезпечувати мир. Фонд функціонує через заходи допомоги, які включають технічну підтримку, надання військового обладнання, інфраструктуру. У 2024 році Європейський фонд миру надав допомогу Лівану, Йорданії, Мозамбіку, Конго, Єгипту, Молдові, Республіці Конго та іншим державам.

На додаток, Європейський Союз також відіграє важливу роль у російсько-українській війні. Альянс запроваджував санкції проти РФ, перший пакет було прийнято ще 22 лютого 2022 року. Крім цього, обмеження були накладені не лише на агресора, а й на співучасників: Білорусь, Іран та Північна Корея. З початку повномасштабного вторгнення ЄС надав близько 135 мільярдів євро для підтримки України, серед яких 48,7 були виділені на військову сферу.

До того ж ЄС активно співпрацює з НАТО. Партнерство з цим альянсом доволі важливе, адже спільна мета – сприяти миру. Започаткування відносин між керівними блоками відбулося ще у 1990-х рр. НАТО та ЄС представляють більше 1 мільярда людей і зокрема найбільших економік світу, адже 23 з 27 країн ЄС є членами НАТО.

Партнерство охоплює такі сфери: протидіє гібридним загрозам; покращення обороноздатності; обмін розвідданими; допомога партнерам у нарощуванні потенціалу; фінансування та проведення спільних досліджень.

Важко переоцінити роль ЄС у міграційній політиці, члени якого докладають зусиль для підвищення ефективності міграційних процесів. Блок приймає законодавство та визначає конкретні програми. Мета ЄС активно розвивати саме легальну міграцію. У 2015 році ЄС зазнав міграційну кризу, тоді уряд блоку застосував механізм IPCR – комплексне реагування на політичну кризу. Міграційні процеси ЄС стосуються не лише безпосередньо його, а й інших держав. Зокрема після атак ХАМАС в Ізраїлі та війни Росії проти України кількість мігрантів значно збільшилася [14].

Фактично ЄС є доволі потужним та стабільним економічним блоком, який задає тенденції та допомагає розвинути економіку іншим, менш розвиненим державам. На додаток, Європейський Союз відіграє вагомую роль у забезпеченні безпеки.

1.3 Євроінтеграційні прагнення України як невід’ємні реалії сьогодення

Європейська інтеграція України розпочалася ще з моменту схвалення її незалежності у грудні 1991 році. У 1993 році вийшла постанова ВР «Про основні напрями зовнішньої політики України», в якій було проголошена пріоритетний європейський вектор. Насамперед наша держава віддає перевагу економічній інтеграції, яка призведе до:

- будівництва кращого середовища для бізнесу та збільшення інвестицій;
- легшого доступу до зовнішніх ринків;
- збільшення енергетичної незалежності;
- екологічного зростання.

Партнерство України та ЄС важливе для обох сторін. Для нашої держави воно надає додаткові можливості для осучаснення економіки, залучення інвестицій, збільшення конкурентоспроможності українського виробництва, його стандартизація. Основними передумовами європейського вектору інтеграційних процесів України є:

- балансування україно-європейський відносин, бажання забезпечити взаємодію з ЄС у різних сферах та зменшення залежності від росії та США;
- реформування політичної та економічної сфер до стандартів ЄС, запровадження процесів лібералізації та демократизації, інноваційна модернізація;
- підвищення рівня економічного розвитку з метою збільшення основних показник та рівня життя населення.

Вагомим кроком України на шляху до ЄС був вступ до Світової організації торгівлі у 2008 році за каденції Віктора Ющенка. Ставши учасником цієї структури перед Україною відкрилося чимало можливостей для розвитку національної економіки. Зокрема наша держава на рівні з іншими бере участь у формуванні та затвердженні торговельних правил на світовому ринку. У 2006

році Україну визнали державою з ринковою економікою, а СОТ, у свою чергу, допомагає її розвивати.

Європейська інтеграція України розвивається поступово ще з 1990-х років та має кілька етапів. Перший етап охоплює 1990-1994 роки, коли партнерство з ЄС лише починає формуватися. Україна в цей період щойно вийшла з СРСР, тому важливо було одразу визначити вектор руху. У цей період приймають Декларацію про державний суверенітет у липні 1990 року, де було вказано основну мету – повернення до Європи. На додаток, вийшла ще одна постанова 25 грудня 1990 року «Про реалізацію Декларації про державний суверенітет України у сфері зовнішніх відносин», завдання якої допомогти УРСР брати участь у європейських процесах. До того ж на цьому етапі було підписано у 1994 році Договір про нерозповсюдження ядерної зброї, який визначив мирні настрої України.

Важливим кроком було укладення у тому ж році Угоди про партнерство та співробітництво ЄС та України, за якою вони мали співпрацювати у важливих галузях: енергетичній, інвестиційній, транспортній, торговельній, а також наближати українське законодавство до європейської. Спектр питань, які були внесені до цієї угоди, доволі широкий:

- розвиток політичної співпраці та стандартизація правової бази;
- формування основних цілей у галузях торгівлі, інвестицій, фінансовому, науково-технічному секторі.
- положення про рух товарів, послуг, осіб, капіталу;
- верховенство права, політичних та економічних свобод, демократичний рух.

Другий етап європейської інтеграції тривав протягом 1995-1999 рр. і полягав у покращенні економічних та торговельних відносин. Для нього характерне набуття нашою державою членства у раді ОБСЄ; програма «Партнерство заради миру»; ратифікація Європейської конвенції з прав людини; переговори, пов'язані зі вступом до СОТ; запровадження самітів ЄС-Україна

тощо. З моменту проголошення Україною незалежності був визначений чіткий європейський вектор. Першочерговими завданнями були: вступ до Світової організації торгівлі та формування зони вільної торгівлі з Європейським Союзом.

Третій етап охоплює 2000-2004 рр. і характеризується переходом від дипломатії до більш матеріального гасла. Україна визначила важливі стратегічні цілі, які стосувалися розбудови основ майбутнього членства у союзі, серед яких:

- стандартизація законодавства відповідно до ЄС;
- співпраця у воєнно-політичній галузі, співпраця з НАТО;
- формування зони вільної торгівлі;
- здобуття статусу асоціації з Європейським Союзом.

У 2000 році було схвалено Програму інтеграції України до ЄС. У свою чергу, союз сформував певні заходи: домовленості з Україною про фінансову підтримку; підтвердження здатності та готовності нарощувати співробітництво з Україною у справі стандартизації законодавства, а також у напрямку політичних реформ.

Четвертий етап тривав протягом 2005-2010 рр., у ході якого було здійснено активізацію відносин ЄС та України. На додаток, саме у цей період відбулося підписання у лютому 2005 року Плану дій Україна-ЄС, у якому було сформовано чіткі зобов'язання у: демократичній сфері, боротьбі з корупцією, економічних реформ, галузі безпеки. Найважливішими результатами протягом дії Плану 2005-2007 мали стати: отримання Україною статуту держави з ринковою економікою; надання права бути залученим до зовнішньополітичних позицій ЄС; спрощення процедури отримання візи; поширення фінансування Європейського інвестиційного банку на нашу державу; покращення співпраці у галузі енергетики.

До того ж, у 2008 році було розпочато переговорний процес, який стосувався поглиблення зони вільної торгівлі. Це сприяє лібералізації руху товарів та капіталу. На цьому етапі було досягнуто домовленостей з приводу Угоди про асоціацію. У цьому ж році відбулося презентування польсько-

шведського проекту «Східне партнерство», мета якого поглибити відносини з Україною, Вірменією, Молдовою та іншими державами.

У 2009 році було прийнято Порядок денний асоціації Україна-ЄС для прискорення процесу підписання Угоди про асоціацію з ЄС. У 2010 році відбулося підписання Угоди про зону вільної торгівлі з ЄАВТ.

П'ятий етап триває з 2011 року і до сьогодні. Для нього характерне загострення проблем у стандартизації законодавства України до ЄС, а також у розбудові національної економіки відповідно до європейської інтеграції. Криза була спричинена ідеєю росії сформувати на пострадянському просторі новий блок, який мав би протистояти ЄС. До того ж розвиток європейської інтеграції України було пригальмовано розбіжностями у нашій державі: курс на ЄС, залежність від росії, військово-стратегічний вектор руху.

Через сильну залежність від росії, зокрема енергетичну, наявність у суспільстві міцної проросійської сторони 21 листопада 2013 року було призупинено підготовку до підписання Угоди про асоціацію з ЄС. Однак українське населення доволі гостро відреагувало на такі дії керівництва і засудило їх. У результаті було розпочато Євромайдан, де суспільство нашої держави розпочало протистояти проросійському уряду, Президенту, а також підтвердило свій намір приєднатися до Європи. У 2017 році було підписано Угоду про безвізовий режим, завдяки якому українці мають змогу безперешкодно перетинати кордони [4, С. 266-274].

Україна відмовилася вступити у Митний союз, який насильно пропонувала росія. Процес підписання Угоди про асоціацію з ЄС було призупинено ще й через початок російсько-української війни, однак не завершено. Для підписання цього договору необхідно було створити стабільне політичне становище і обрати нового легітимного Президента. Підписання Угоди відбувалося у 2 етапи: у березні 2014 року відбувся перший етап, коли підписали політичну частину; другий етап відбувся у червні 2014 і характеризувався підписанням економічної

частини. 1 вересня 2017 року Угоду про асоціацію з ЄС було ратифіковано і вона вступила у дію [15].

У лютому 2022 року наша держава подає заявку на членство у Європейському Союзі, в умовах повномасштабної війни, яка поглибила співпрацю з ЄС. Такий вектор руху України викликав агресію з боку росії. В умовах війни наша держава намагається зменшити енергетичну залежність від росії, тому ця галузь стала однією з пріоритетних у співпраці Україна-ЄС. Європейський Союз забезпечив безперешкодний прийом українських біженців, більше того багато держав надають фінансову допомогу.

Фактично повномасштабна війна, яку розв'язала росія, спричинила швидшу євроінтеграцію України до ЄС, до якої наша держава так довго йшла. З іншого боку, війна унеможливила подальшу східну інтеграцію в повній мірі, якою вона була до цього.

Протягом більше ніж 30 років з моменту нашої незалежності Україна демонструє стабільно європейський вектор зовнішньої політики. Сам процес європейської інтеграції з часом став домінуючим у сфері міжнародних відносин. За соціальним опитуванням Центру Разумкова, у вересні 2024 року 73,7% проголосували б за вступ до ЄС, 12,9% висловилися проти вступу, 13,4% зазначили, що їм важко сказати. Така статистика свідчить про те, що більшість українців, попри тиск з боку росії, бажає долучитися до європейської спільноти. За опитуванням цього ж центру у 2021 році серед учасників анкетування 59,4% проголосували за вступ до ЄС, 25,9%-проти, 14,7%-важко відповісти. За останні 4 роки кількість українців, які мають позицію долучення до ЄС значно збільшилася. Фактично саме агресія росії спричинила таку тенденцію збільшення [16].

Стабільний та впевнений вектор зовнішньої політики України свідчить про її невпинне бажання стати частиною Європейського Союзу. Попри внутрішні кризи, політичну нестабільність Україна продовжує робити зміни на шляху до ЄС.

Висновки до розділу 1

Інтеграційні процеси у Європі активно розпочали розвиватися після світових воєн, які відбулися у XX столітті. В умовах глобалізації кількість і поширення інтеграційних об'єднань постійно збільшується. Одним із найважливіших об'єднавчих структур є Європейський Союз, який посідає провідні місця у різних аспектах. Це потужний блок зокрема у економіці, крім цього, ЄС активно бере участь у дотриманні світової безпеки, а також надає фінансову допомогу різним країнам.

Через значну роль Європейського Союзу і близькість до кордонів Україна з моменту проголошення незалежності чітко сформувала свою проєвропейську позицію і вже здійснила чимало реформ та перетворень з 1991 року. Переломними моментами стали: Угода про асоціацію з ЄС від 2014 року, а також надання безвізового режиму Україні. У нашої держави є кілька домінуючих векторів руху: росія чи Європейський Союз. Перша сторона намагається різними методами перешкодити прагненню українців стати повноцінною частиною Європи.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА ШЛЯХУ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС

2.1 Дослідження сучасного стану та результатів секторальної інтеграції України в європейський економічний простір

З 1991 року Україна здійснила чимало перетворень на шляху до ЄС. У 2019-2020 році відбулися 21 та 22 саміти України з ЄС, на яких було підтримано європейський курс, а також реформи та важливість протистояти росії. На додаток, було утворено умови для підписання договору про «промисловий безвіз», що сприяє поліпшенню торгівлі між учасниками. Утворено сприятливі умови для приєднання до спільного транзиту з ЄС, крім цього, було збільшено рівень прозорості та чистоти закупівель.

Нинішня влада намагається утримати всі попередні здобутки, серед яких: стандартизація законодавства; покращення торговельно-економічних відносин; підтримка України у війні з росією. Не лише ріст спостерігається в українсько-європейських відносинах, присутні також моменти стагнації. Значно сповільнювали розвиток євроінтеграційних процесів у 2019 році, а також пандемія COVID-19, яка погіршила національну економіку України. Ще одним із негативних чинників є корупція, яку обов'язково потрібно подолати, аби вступити до ЄС. Наразі в Україні доволі високий рівень олігархізації та тінізації. З 2014 року влада намагалася провести люстрацію-очищення органів влади від корумпованих діячів, однак їхня частка все ще є великою.

Наразі є кілька ключових напрямків євроінтеграції України: політичний, економічний та соціальний. Звичайно, пріоритетним є перший з них, адже цей аспект відкриває нашій державі більші можливості, збільшення ПП, нарощення присутності на європейському ринку тощо. У цьому напрямку Україні важливо адаптувати національну економіку до стандартів ЄС [17, С. 4-6].

Реформування економічної системи України розпочалося ще у 2014 році. Було здійснено реформу енергетичного сектору, що спричинило включення енергосистеми до європейської. На додаток, було змінено систему державних закупівель. Це сприяло збільшенню прозорості, а також збереженню мільярдів гривень. У 2020 році вступив у дію закон про публічні закупівлі, який допомагає стандартизувати законодавство нашої країни до ЄС.

Не зважаючи на це, Україні варто намагатися досягнути рівня учасниць ЄС у різних напрямках. Країни Європейського Союзу мають доволі високі показники глобалізації, які включають економічне, соціальне та технологічне співробітництво з іншими країнами. Лідером є Швейцарія з показником 90,75, друге місце посідає Бельгія- 90,38, третє- Нідерланди 90,32, що відображено на рис. 2.1.

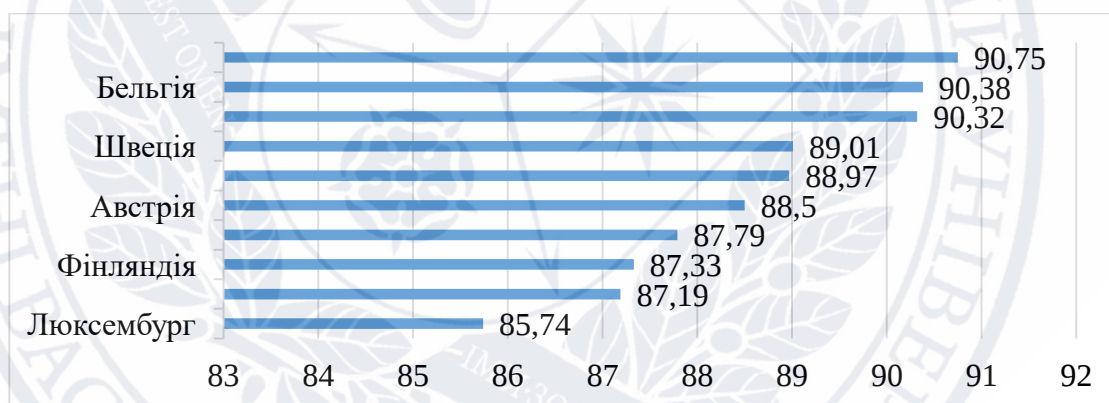

Рисунок 2.1 – Індекс глобалізації країн Європейського Союзу за 2023 р.
Джерело: створене автором на основі [11]

Десятку лідерів за індексом глобалізації закриває Люксембург з показником 85,74. Найнижчий рівень серед країн блоку у Латвії – 77,15. Глобалізаційні процеси у всіх країнах ЄС дещо сповільнилися на фоні пандемії COVID-19.

Європейський Союз наразі є головним інтеграційним об'єднанням у світі. Частка його ролі помітна у різних сферах. Крім цього, Європейський Союз

лідирує і за економічними показниками. Частка ВВП ЄС у світі є доволі вагомою, динаміка цього показника відображена на рис. 2.2.

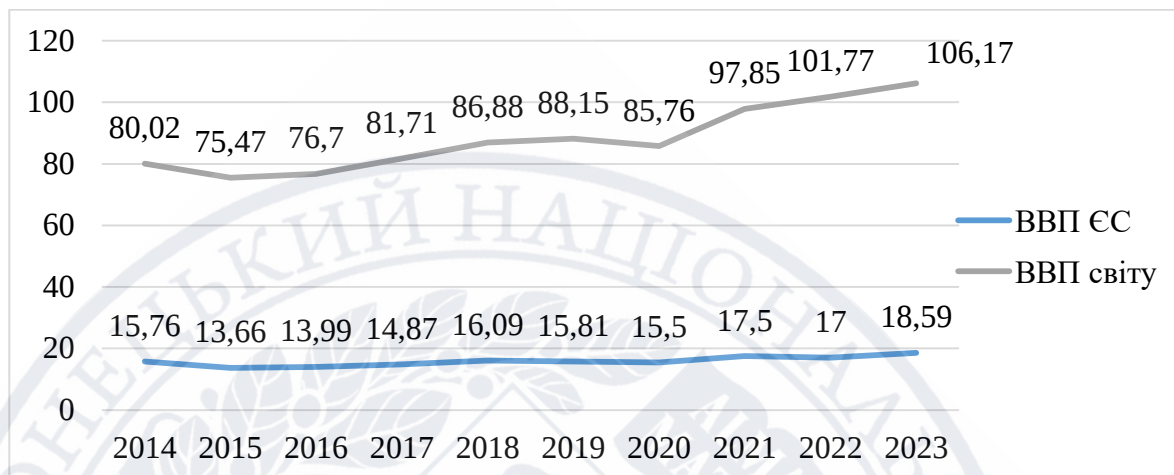

Рисунок 2.2 – Динаміка ВВП ЄС за 2014-2023 рр., трлн дол. США

Джерело: створене автором на основі [12; 13]

Як зазначено на рисунку 2.2 ВВП ЄС у 2023 році становив 18,59 трлн. дол. У 2020 році показник був 15,5, це спричинено пандемією, а також виходом Великобританії з Європейського Союзу у 2020 році. У 2022 році показник становив 17 трлн дол. США, падіння пов'язане з початком повномасштабної війни в Україні у цьому ж році. ВВП ЄС складає велику частину світового показника. У 2023 році ВВП блоку становив 17,5% від світового ВВП, з 2014 року частка ЄС становить 16-18%, що є доволі вагомим.

До того ж саме ЄС є головним стратегічним партнером України у 3 напрямках. Здебільшого активна співпраця присутня у торгівлі. За 2024 рік експорт з України показує темпи зростання у грошовому вимірі на найменше 13,4%. На кінець 2024 року наша держава відправила у ЄС 129,2 млн тонн товарів, сума яких становила 41,043 млрд дол. США.

Найбільше Україна експортує продукції сільського господарства, зокрема: кукурудза – 4,9 млрд дол., пшениця- 3,68 млрд дол., шрот соняшниковий на 1 млрд дол, м'ясо птиці на суму 945 млн дол., цукру на суму 408 млн дол. тощо.

Не зважаючи на окупацію та перебування значної частини території України в епіцентрі бойових дій, Україна нарощує експорт металургійної продукції. За 2024 рік наша держава продала ЄС чавуну на 500 млн дол, залізної руди – 2,75 млрд дол [18].

Якщо порівнювати розвиток торговельних відносин України та ЄС, то можна зрозуміти, що вони залежать від світових подій. До того ж, за останні 5 років експорт товарів з України є трохи нижчим, ніж імпорту. Виключенням став 2022 рік, коли наша держава експортувала товарів на суму 27,9 млрд дол., а імпортувала на суму 27 млрд дол. Торговельне сальдо у 2023 році становило – 9,1 млрд дол. США, а у 2022 році 0,9 млрд дол.

Зміни зовнішньоторговельного обороту України-ЄС детальніше наведена на рис. 2.3.

Важливим сектором європейської інтеграції України є ще й енергетичний. Головними правовими засадами, які є основою енергетичного співробітництва, є Договір про заснування Енергетичного співробітництва, а також Угода про асоціацію України-ЄС.

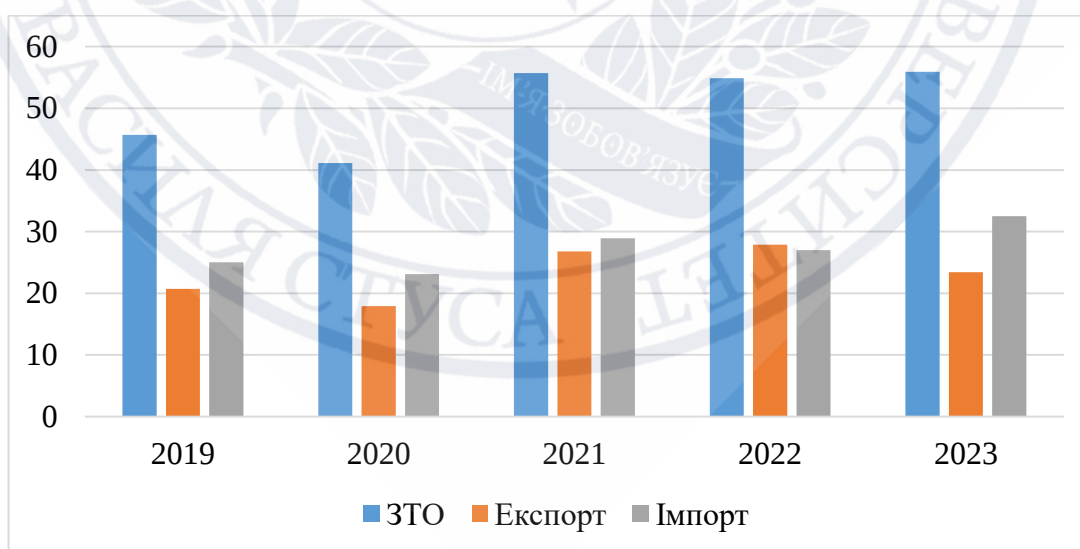

Рисунок 2.3 – Зовнішньоторговельний обіг, експорт та імпорту України-ЄС, 2019-2023 рр., млрд дол. США

Джерело: складено автором на основі [19]

Допомагає у такому партнерстві ще «Східне партнерство», яке допомагає у відносинах Європейського Союзу та Грузії, Білорусі, Молдови, України та ін. Енергетична інтеграція – це про постачання енергетичних товарів для подальшої дистрибуції та транспортування за допомогою належної інфраструктури. Зокрема поширення цих ресурсів та надання їх споживачам має здійснюватися за наявності трубопроводів, ліній електропередачі.

Угода про асоціацію з ЄС виділяє такі енергетичні товари: природний газ, нафта сира та електроенергія. Виходячи з цього, важливими напрямками енергетичної інтеграції є співпраця за мережевими секторами. Законодавство ЄС, пов'язане з галуззю енергетики, постійно оновлюється, тому Україна не може у той ж самий час приймати рішення та зміни, які відбуваються в об'єднанні. У 2011 році наша держава приєдналася до Договору про заснування Енергетичного співтовариства.

Основні засади енергетичної політики ЄС представлені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні засади енергетичної політики ЄС

Основні засади енергетичної політики ЄС	Напрямки енергетичної політики	Інструменти реалізації енергетичної політики ЄС
Енергетична безпека	Диверсифікація джерел енергії	Зменшення залежності від окремих постачальників (наприклад, зниження залежності від російського газу через імпорт зрідженого природного газу (ЗПГ) та розвиток внутрішніх джерел енергії)
		Розвиток інфраструктури для ЗПГ (будівництво терміналів для прийому ЗПГ у портах країн ЄС)
		Підтримка видобутку енергії з нетрадиційних джерел (таких як біогаз, сланцевий газ та відновлювані джерела)
	Інтеграція енергетичних ринків	Єдиний енергетичний ринок (створення єдиного ринку електроенергії та газу, що дозволяє ефективніше управляти енергетичними ресурсами та забезпечувати їх надійність)
Підвищення енергоефективності	Стандарти енергоефективності	Взаємозв'язок енергетичних систем (інвестиції у міжмережеві з'єднання між країнами-членами для підвищення стійкості до перебоїв в енергопостачанні)
		Директиви щодо енергоефективності будівель (вимоги до нових та реконструйованих будівель щодо зниження енергоспоживання) Регламенти для побутових приладів (стандарти для побутової техніки та освітлення, спрямовані на зменшення енергоспоживання)

Продовження таблиці 2.1

	Інвестиції в енергоефективні технології	Підтримка інновацій (фінансування наукових досліджень і розробок у сфері енергоефективності)
		Програми з модернізації інфраструктури (впровадження сучасних технологій у промисловості, транспорті та енергетиці)
Боротьба зі зміною клімату	Відновлювані джерела енергії	Цілі щодо частки відновлюваних джерел (підвищення частки відновлюваних джерел енергії у загальному енергетичному балансі до певних рівнів (наприклад, 32% до 2030 року))
		Інвестиції у зелену енергетику (фінансова підтримка проєктів з виробництва енергії з сонця, вітру, води та біомаси)
	Зниження викидів парникових газів	Система торгівлі викидами (ETS) (механізм, що встановлює граничні обсяги викидів та дозволяє торгувати квотами на викиди)
		Директиви з обмеження викидів (впровадження нормативів щодо зниження викидів у різних секторах економіки)
Спільна законодавча та нормативна база	Європейська зелена угода	Стратегія досягнення кліматичної нейтральності (мета зробити Європу кліматично нейтральною до 2050 року)
		Комплекс заходів (законодавчі ініціативи, фінансові інструменти та політичні кроки, спрямовані на зменшення викидів, захист біорізноманіття та перехід до кругової економіки)
	Фінансові інструменти	Фонд справедливої трансформації (підтримка регіонів, які найбільше залежать від викопних видів палива, у переході до низьковуглецевої економіки)
		Інвестиційні програми (Horizon Europe, InvestEU та інші, спрямовані на підтримку досліджень, інновацій та сталого розвитку)

Джерело: створене автором на основі [46]

Повна енергетична інтеграції може відбутися, якщо законодавство ЄС буде запроваджуватися в Україні з урахуванням всіх зобов'язань та прав. Головними правовими засадами стосовно ринку природного газу є: Директива Європейського Парламенту та Ради 2009/73/ЄС про спільні правила внутрішнього ринку природного газу та про скасування Директиви 2003/55/ЄС, Регламент (ЄС) 715/2009 Європейського Парламенту та Ради від 13 липня 2009р, Регламент Комісії (ЄС) 703/2015 від 30 квітня 2015 р., яким впроваджується мережевий кодекс щодо правил взаємодії та обміну даними тощо.

Наразі Україна намагається оновити власне законодавство, організовує за європейським зразком енергетичні ринки, тому вітчизняні компанії вже можуть бути повноправними учасниками, навіть якщо наша держава не є членом ЄС. Беручи участь на ринках ЄС Україна забезпечує своїм виробникам справедливу

конкуренцію та захист від дискримінації. До того ж доволі важливим кроком стала синхронізація енергосистем України та Європи до початку повномасштабної війни у 2022 році. На додаток, наша країна виконує поступово свої транзитні обов'язки, не зважаючи на труднощі. Для покращення енергетичної системи Україна розробляє пакет «Чиста енергія» [17, С. 24-28].

Важливу роль в інтеграції України до ЄС відіграє розвиток цифрового сектору, який має на мені оновити економічну систему. Наразі такі положення записані в Угоді «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею». Ці базові документи поширюються на покращення мережевої безпеки, масове запровадження онлайн-послуг, електронного бізнесу, уряду. Наступний важливий крок – це скоординовані дії України та ЄС, головним завданням якого є залучення нашої держави до процесів у формуванні єдиного цифрового ринку в ЄС. До того ж ще одним ключовим аспектом у цифровізації економічних процесів є допомога розвитку стартапів та залучення технологій у сферу фінансових послуг.

Ще один важливий крок відбувся у вересні 2022 року, коли було підписано Угоду про асоціацію України до «Цифрової Європи». Завдяки цьому договору вітчизняні виробники, організації та органи управління мають змогу отримати фінансування у сферах штучного інтелекту та цифрових навичок. Окрім цього, підприємства можуть брати участь у Центрах цифрових інновацій. У червні 2022 року Європейська комісія організувала зустріч для продовження надання підтримки цифровій галузі України [19].

Дотичною до цього сектору є програма «Креативна Європа», яка допомагає у фінансуванні розробки та поширення фільмів, онлайн-контенту тощо. Завдяки їй Україна має змогу подати свою заявку на участь у різних конкурсах. Станом на 2023 рік Україна посіла 55 місце зі 133 держав в списку Глобального Інноваційного Індексу, у 2022 році це було 57 місце. На жаль у 2024 році Україна опустилася у рейтингу і зайняла 60 місце [20].

Ще одним напрямком у секторальній інтеграції з ЄС є транспортна інфраструктура. Ключовим завданням України є оновлення цієї галузі, це

зазначено ще у 2014 році під час укладення Угоди про асоціацію. Найважливішим є створення сумісності транспортних систем, а також їх оновлення, вирішення поточних проблем. Завдяки розвитку цієї сфери зможе налагодитися ще й логістика. У 2018 році наша держава стала учасником, який бере участь у будівництві транспортного коридору Європа-Азія. Приєднання до TEN-T дало Україні можливість модернізувати транспортні системи за участю інших учасників.

Автомобільний транспорт є пріоритетним, однак законодавство, яке б могло це регулювати, не адаптувалося під норми ЄС. У 2020 році вийшов законопроект, який допомагав визначити умови ліцензування. Напружені стосунки стосовно автомобільного транспорту були з Польщею. Вони полягали в наданні обмежень нашій державі протягом перевезення товарів. Також у ході повномасштабної війни поляки активно блокували кордони, перешкоджаючи провозу продукції сільського господарства.

Наприкінці 2019 року було визначено план реформування залізниць, зокрема передбачено поділ АТ «Укрзалізниця» на 3 сектори: інфраструктура, вантажні та пасажирські перевізники. Вагомим фактором є те, що необхідно адаптувати українську транспортну систему з ЄС. Велике значення мало підписання у 2018 році угоди між «Укрзалізницею» та ЄБРР кредитної угоди, яка стосувалася вантажних вагонів. Станом на 2025 рік пасажирські перевезення здійснюються у: Польщу, Німеччину, Австрію, Угорщину тощо. До моменту повномасштабної війни вагомим був морський та авіаційний транспорт. Завданням України було аналогічно адаптувати законодавство під норми ЄС, у тому числі з урахуванням екологічних норм. У 2021 році було підписано Угоду про авіаційний простір. Однак у повній мірі Україна не може нею скористатися через повномасштабну війну.

Важливим є співробітництво з ЄС у банківській сфері. Найважливішим завданням є досягти прозоре регулювання, а також зменшення тінізації економіки України, рівень якої збільшувався з 2019 року. У 2022 році цей

показник становив близько 50% до ВВП. Така зміна пов'язана з початком повномасштабної війни. На додаток, з 1991 року в Україні сформувалася потужна фінансово-олігархічна система [47].

Крім цього, банківська інтеграція визначає ще наступні аспекти: регулювання обробки даних, використання платіжних систем. Адаптація цієї сфери має на меті урегулювати законодавство стосовно: вимог до доступу для здійснення функціонування кредитних інституцій; відносин з третіми країнами; наявність власного резерву та капіталу.

Митна секторальна інтеграція включала приєднання у 2022 році України до системи стосовно спільного транзиту. Незавершеним залишилося визнання ЄС та Україною авторизованих економічних операторів. У 2021 році нашою державою було прийнято Порядок визнання в Україні професійних кваліфікацій, які були отримані в інших державах. У 2022 році громадяни України мають змогу скористатися системою Europass [21, С. 7-8].

Аграрний сектор інтеграції України до ЄС є надзвичайно важливим, адже наразі Україна експортує здебільшого сировину. Після набуття статусу члена до ЄС сільське господарство може бути важким аспектом переговорів між сторонами. Зокрема 6 червня 2024 року набув чинності Регламент 2024/1392 Європейського Парламенту від 14.05.2023 р. Ним передбачалося продовження запровадження лібералізаційних торговельних заходів з Україну, до яких входить ліквідація мит та захисних заходів, що стосується імпорту з України. За цим Регламентом здійснювалися відповідні заходи:

1. загальмовано застосування системи вхідних цін до товарів, яких це стосується, таким чином до імпорتنих продуктів не застосовувалися мита;
2. зупинка використання тарифних квот на групу товарів, які зазначено у Додатку 1-А Угоди про асоціацію. Ця продукція ввозилася без мита;
3. зупинка використання захисних заходів.

У свою чергу Україна має виконувати низку умов, серед яких:

1. виконання правил походження товарів;

2. затримка запровадження нових митних зборів, а також різни обмежень для імпорту товарів з ЄС. До них входять дискримінаційні заходи, але під час війни деякі заходи можуть бути виправдані;

3. дотримання демократичних принципів, верховенства права та продовження боротьби з корупцією.

На додаток, цим регламентом встановлено гарантії підтримки України і водночас захисту європейських сільськогосподарських ринків. Документом було визначено наступні положення: моніторинг ЄК впливу Регламенту, включаючи імпорт, експорт, ціни на ринку; оцінка ситуації на ринках ЄС з товарами, які конкурують; встановлення у критичних обставинах обмежувальних заходів; створення спеціального режиму, який стосується імпорту яєць, м'яса та продуктів з птиці, цукру, меду, борошна та ін., а також полягає у запровадженні відповідних тарифів [41].

У 2023 році прогрес виконання Україною Угоди про асоціацію з ЄС становив на рівні 88%, тобто збільшився на 5%. Найбільший розвиток Україна (90% і більше) досягла у таких аспектах: гуманітарна політика; освіта; національна безпека; юстиція тощо. Попри повномасштабну війну, наша країна покращує показники у різних сферах. Вторгнення росії спричинило: відтік кадрів та проблему мігрантів; зниження прозорості та збільшення тіньового сектору економіки; першочерговість воєнних потреб.

Хоч і повномасштабне вторгнення значно впливає на прогрес виконання Україною умов ЄС та здійснення реформ, наша держава все одно продовжує рухатися у ЄС. Загальний прогрес у 2023 році збільшився до 77%, тобто на 5%, що свідчить про вагомі зрушення на шляху європейської інтеграції. Існують логістичні ускладнення, закритий авіапростір, пошкоджений енергетичний сектор через атаки росії. Не зважаючи на це, за 2023 рік існують великі зрушення у багатьох секторах, що зображено на рис. 2.4.

Рисунок 2.4 – Прогрес виконання Угоди про асоціацію з ЄС Україною
Джерело: складено автором на основі [32]

Як зазначено на рисунку 2.4, найбільшого прогресу було досягнуто у секторі захисту прав споживачів +32%, далі у соціальній політиці та трудових відносинах +25%. Значний приріст відбувся у сфері освіти +8%, а також санітарних та фітосанітарних заходів +10%. Майже не змінилися показники оподаткування +1% (89% у 2023 р.), юстиції +1% (92% у 2023 р.), митна галузь (61% у 2023 р.), фінансів (68% у 2023 р.), державних закупівель (89% у 2023 р.), підприємництва (89% у 2023 р.).

2.2 Вплив підписання Угоди про асоціацію з ЄС на економіку України

Угода про асоціацію з ЄС, підписана у 2014 році включала у себе великий спектр економічних перетворень. Перш за все держави-підписанти обговорили важливість утворення зони вільної торгівлі. На додаток, було встановлено домовленість про зменшення або скасування мит. Важливим аспектом був бізнес, сторони прийняли рішення пом'якшити мита на товари. Для вітчизняних виробників доволі вагомим буде лібералізація тарифних обмежень у легкій, хімічній та харчовій промисловостях. Підписання Угоди сприяло і покращенню економіки нашої держави, що зображено на рис. 2.5.

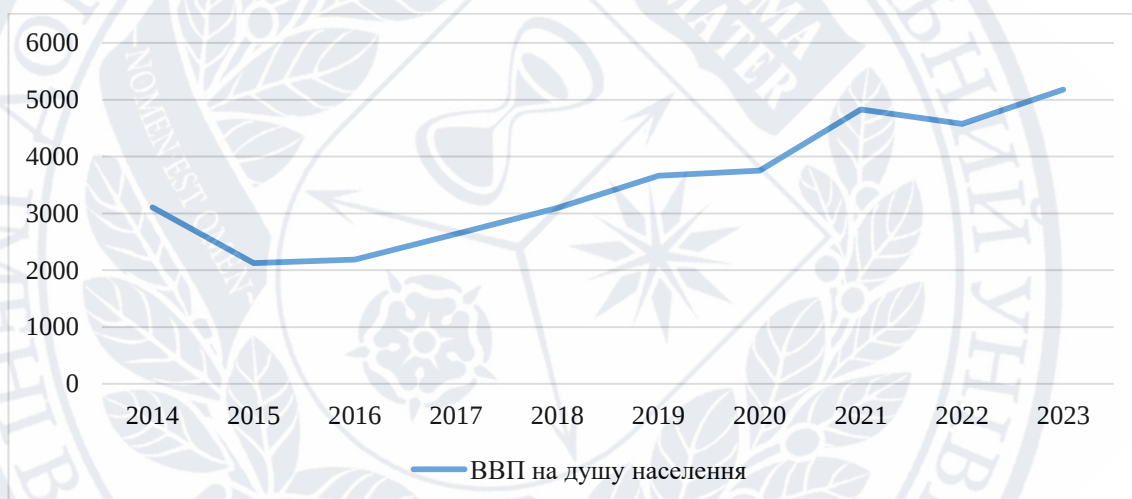

Рисунок 2.5 – ВВП на душу населення 2014-2023 рр., дол. США

Джерело: складено автором на основі [22]

За рисунком можна зробити висновки: ВВП на душу населення України стабільно зростав з 2015 року. Переломним став 2022 рік, коли розпочалася повномасштабна війна, тоді показник знизився на 5,2%. Найбільше зростання було зафіксовано у 2021 році +28,7%. У 2014-2015 рр. рівень ВВП на душу населення падав, цьому сприяв початок російсько-української війни. У 2015 року зменшення відбулося на 31,6% [22].

Угода про асоціацію з ЄС була ратифікована 1 вересня 2017 року. Станом на 2025 рік, Європейський Союз – найбільший торговельний партнер України,

його частка у торгівлі товарами у 2023 році склала приблизно 56%. У свою чергу, наша держава посідає 16 місце у списку ключових торговельних партнерів блоку. Угода мала на меті покращити розвиток торгівлі, знизити тарифи, а також стандартизувати законодавство України до ЄС [23].

Важливими були зміни у боротьбі з корупцією. Вступ до ЄС передбачає запровадження низки заходів для боротьби з цією проблемою. У період співпраці з ЄС індекс сприйняття корупції України дещо змінився (рис. 2.6).

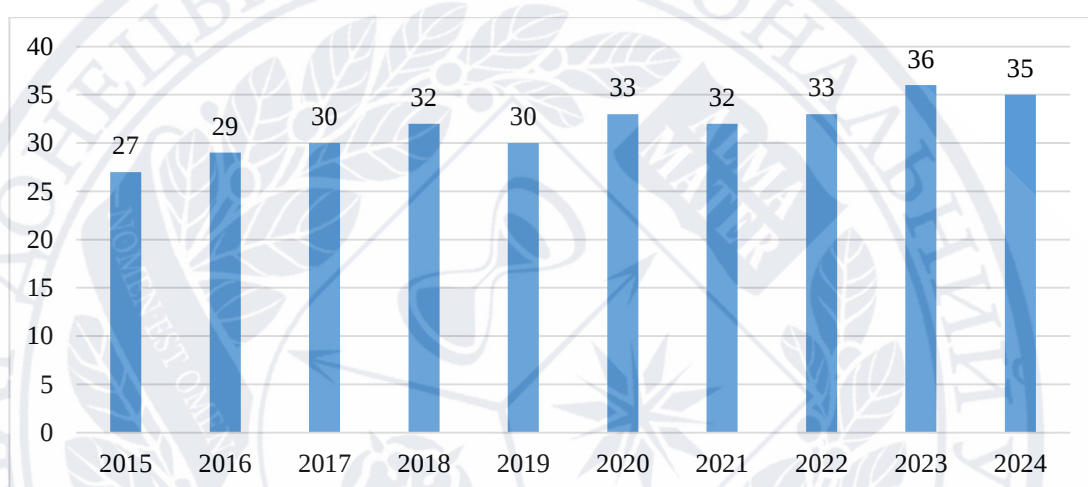

Рисунок 2.6 – Україна: Індекс сприйняття корупції, 2015-2024 рр.

Джерело: складено автором на основі [32]

За рисунком 2.6 бачимо, що найнижчий показник був у 2015 році – 27, з 2017 року індекс України тримається на рівні 30 і більше, що вказує на позитивні зрушення у реформуванні. За даними Transparency International, наша держава посідає 105 місце зі 180 країн. У 2023 році Україна здобула +3 бали, але вже у 2024 році втратила 1. Такий показник свідчить про те, що наша країна хоч і здійснює реформи, але вони не є значно результативними. Зокрема на сходинку нижче нас знаходяться наступні країни: Алжир, Бразилія, Нігер Непал, Туреччина.

Економічна частина Угоди, а також адаптація українського законодавства до норм ЄС, здійснення реформ призвело не лише до росту ВВП та експортно-

імпортних операцій, але й до покращення рівня життя і зменшення безробіття, що зображено на рис. 2.7.

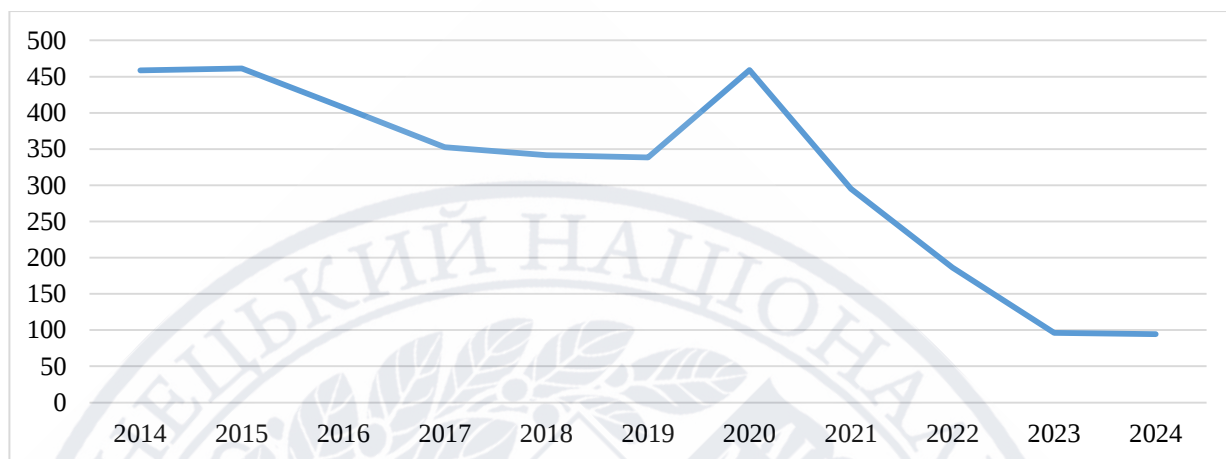

Рисунок 2.7 – Кількість зареєстрованих безробітних в Україні, 2014-2024 рр., тис осіб

Джерело: складено автором на основі [24]

За рис. 2.7 рівень безробіття знижувався з 2015 року: від 461,1 тис. осіб у 2015 році до 407,2 тис. осіб у 2016 році. Зростання відбулося у 2020 році на фоні пандемії COVID-19. З 2022 року рівень безробіття зменшився. Така тенденція пояснюється, по-перше, масовою еміграцією українців за кордон, по-друге, залучення великої кількості людей до роботи у військовій сфері.

Україна, у свою чергу, має наміри відкрити свій ринок для надходження європейських товарів, що спричинить покращення торгівлі між учасниками Угоди. Крім цього, договір сприяє наближенню економічних показників України до ЄС. Міцні торговельні відносини з Європейським Союзом, де функціонує ринкова економіка, існує велика конкуренція, сприяють мотивації покращувати вітчизняного виробника.

За допомогою кореляційно-регресійного аналізу можна визначити ключові фактори, які впливають на експорт товарів з України до Європейського Союзу. На додаток, за проведенням цього аналізу дослідимо $U_{розр}$.

Для визначення статистично значущих факторів впливу на експорт товарів з України до ЄС було обрано наступні показники: ВВП України (млрд. дол) – X_1 ; індекс інфляції – X_2 ; безробіття, тис. осіб – X_3 . Аналітичний матеріал для побудови моделі лінійної регресії представлено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Аналітичний матеріал для побудови моделі лінійної регресії

Рік	Експорт до ЄС	ВВП	Індекс інфляції	Безробіття, тис осіб
	Y	X_1	X_2	X_3
2015	15,3	91,03	143,3	461,1
2016	15,8	93,36	112,4	407,2
2017	17,5	112,1	113,7	352,5
2018	20,2	130,9	109,8	341,7
2019	20,8	153,9	104,1	338,2
2020	18,6	156,6	105	459,2
2021	26,8	199,8	110	295
2022	27,9	162	126,6	186,5
2023	23,4	178,8	105,1	96,1

Джерело: складено автором на основі [24–26]

За допомогою функції «Корел» у Excel визначимо найбільший зв'язок між y - залежною змінною та x_1 , x_2 , x_3 – незалежними змінними. Отримали матрицю, зображено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Матриця кореляційного аналізу рівня взаємного впливу змінних y та x_1 , x_2 , x_3

	Y	X_1	X_2	X_3
Y	1			
X_1	0,861656895	1		
X_2	-0,187718832	-0,49517525	1	
X_3	-0,75544136	-0,622320321	0,22991587	1

Джерело: розраховано автором за допомогою програмного забезпечення Microsoft Excel

Для здійснення наступних кроків дослідження варто взяти до уваги фактор X_1 – ВВП України. Щільність його зв'язку з y , незалежною змінною, є доволі високим і становить 0,86. Таким чином, саме рівень ВВП впливає на обсяги експорту товарів з України до Європейського Союзу.

Методом поступового виключення поступово виключаємо фактори: 1) X3 – кількість безробітних в Україні; 2) X2 – індекс інфляції в Україні. Залишається фактор X1 – ВВП України. Рівняння лінійної регресії має такий вигляд:

$$y = b_0 + b_1 * x_1 + ... b_n * x_n \quad (2.1)$$

Для подальшого розв'язку цього рівняння визначимо коефіцієнти за допомогою використання функції «Регресія». Маємо наступні коефіцієнти, записані у табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Результати лінійної регресії

b1	b0
0,103341018	6,019949147

Джерело: розраховано автором за допомогою програмного забезпечення Microsoft Excel

Отже, наше рівняння матиме вигляд:

$$y = 6,019949147 + 0,103341018 X_1 \quad (2.2)$$

$$R^2 = 0,742$$

Підставивши ці коефіцієнти у рівняння, отримаємо розрахункове значення залежної змінної у. Результати дослідження наявні у табл. 2.4.

Таблиця 2.5 – Результати лінійної регресії

Рік	Експорт до ЄС, у	ВВП млрд дол, X1	У _{розрах}
2015	15,3	91,03	17,70411124
2016	15,8	93,36	14,52307602
2017	17,5	112,1	16,95781631
2018	20,2	130,9	18,81667302
2019	20,8	153,9	20,98664418
2020	18,6	156,6	21,41736758
2021	26,8	199,8	27,25467403
2022	27,9	162	24,49950652
2023	23,4	178,8	24,14013108

Джерело: розраховано автором за допомогою програмного забезпечення Microsoft Excel

Для перевірки дослідження побудуємо графік. Для його створення обрано залежну змінну y – Експорт до ЄС, а також вже визначене $y_{\text{розрах}}$. Другий фактор було утворено шляхом використання рівняння, а також за результатами даних таблиці 2.3. Єдиним фактором серед незалежних змінних, який впливає на y , було визначено X_1 – ВВП України. За рис. 2.6 робимо висновок, що модель є адекватною, адже траєкторія $y_{\text{розрах}}$ фактично повторює траєкторію нашої залежної змінної y .

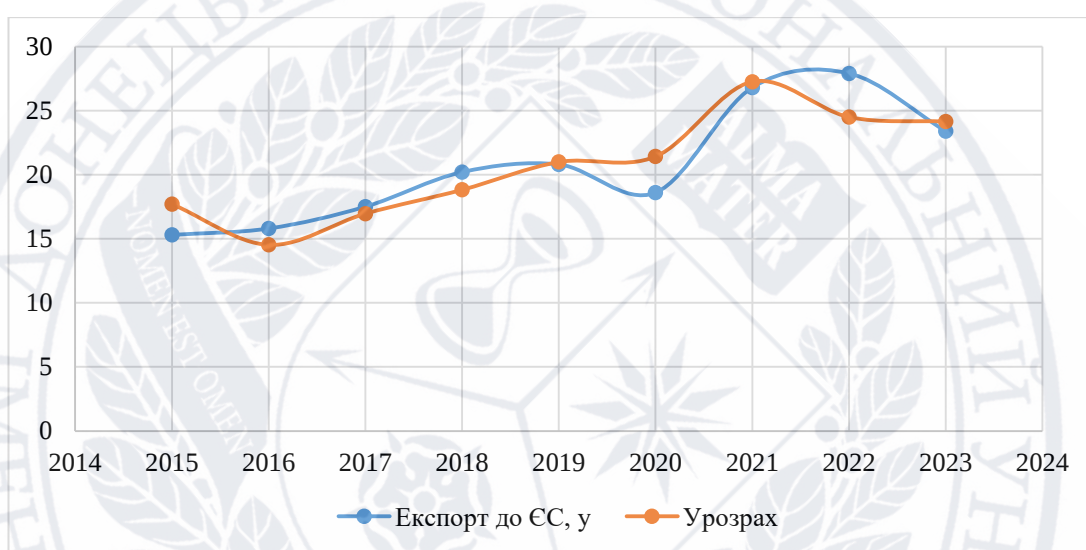

Рисунок 2.8 – Графічне зображення результатів моделі лінійної регресії

Джерело: розраховано автором за допомогою програмного забезпечення Microsoft Excel

Виконавши кореляційно-регресійний аналіз, можна зробити певні висновки. Насамперед те, що на експорт товарів України до ЄС впливає рівень ВВП у державі. У 2024 році наша держава експортувала здебільшого продукцію сільського господарства та металургійної галузі. Домінувало вивезення зернових культур – 15,8%, жирів та олій – 13,6%, чорних металів – 8,1%. Україна фактично експортує сировину, яка у неї наявна.

Натомість купує в країн ЄС: енергетичні матеріали – 17,1%; засоби наземного транспорту – 10,4%; ядерні реактори, котли, машини – 9,3%. Отже, у деякій мірі Україна має енергетичну залежність від країн ЄС, а також закуповує

високо технологічну продукцію [27]. Європейський Союз – важливий торговельний партнер України. Секторальна інтеграція та прогрес її виконання сприяв покращенню стосунків України та ЄС.

2.3 Вплив російської агресії на європейський вектор інтеграції України

Європейський вектор інтеграції України був зафіксований ще з моменту проголошення її незалежності. У 1998 році було підписано Стратегію інтеграції України до ЄС, яка мала на меті покращити співробітництво у зовнішній політиці. Така чітка позиція, поступове зближення із Заходом викликала певні проблеми у відносинах з росією, яка будь-якими методами намагалася пригальмувати рух України до ЄС. Це пояснюється тим, що майже 70 років наша держава входила до СРСР, де будь-яке рішення вирішувалося за бажанням і лідерством саме росії.

У 2004 році відбулася Помаранчева революція, яка, попри намагання росії, закінчилася перевиборами на користь проукраїнського Президента В. Ющенка. Рф у ході цих подій намагалася впливати і на Л. Кучму, аби все-таки поставити вигідного для неї кандидата. У 2010 році врешті-решт було обрано проросійського Президента- В. Януковича. Період його перебування на цій посаді характеризується повним гальмування у співпраці ЄС. Переломним моментом стала відмова підписати Угоду про асоціацію з ЄС, до якої Україна довго йшла.

На фоні Революції Гідності розпочинається російсько-українська війна. Рф починає використовувати військову силу та заводить військо до Криму, який анексували на підставі сфальсифікованого референдуму. На додаток, росія розпочала гібридну війну та проводила активні бойові дії на Сході України. Серед причин такої політики країни-агресора можна виділити наступні: наближення НАТО до кордонів РФ; обмеження торгівлі та зменшення

присутності російського виробника на ринках України; вплив демократичних процесів на росію; власна ідеологія; небажання «відпустити» Україну.

Не зважаючи на тиск з боку росії, її торговельні та газові війни, АТО (з 2018 року ООС), Україна робила впевнені кроки на шляху до ЄС. У 2014 році було підписано Угоду про асоціацію; у 2017 році українцям надано безвіз; у 2019 році завершено реформу децентралізації, а також енергетична реформа. У 2019 році європейський рух було дещо пригальмовано через президентські та парламентські вибори. Додалася ще й гібридна війна, нерегульований за велику кількість спроб конфлікт на Донбасі та окупація Криму.

Основні методи, які використовує росія, аби зупинити європейську інтеграцію України, є:

- військова сила: анексія Криму, окупація інших територій;
- нарощення пропаганди в українських ЗМІ, підкупні журналісти;
- нарощення проросійських політичних сил;
- торговельні війни;
- дискредитація України в очах європейських держав.

Не зважаючи на те, що Україна масово проводить реформи на шляху євроінтеграції, російська агресія значно гальмує цей процес, що викликає двояку реакцію у країн ЄС [28, С. 24-28].

З моменту початку повномасштабної війни 24 лютого 2022 року Україна ще більш серйозніше показала свої наміри стосовно вступу до ЄС. 28 лютого того ж року Володимир Зеленський, діючий Президент України, подав заявку на вступ до Європейського Союзу. 1 березня більшість Європарламенту рекомендувала надати нашій державі статус кандидата. Після вияву рішучості з боку України такі ж заявки подали Молдова та Грузія, які теж страждали від російської агресії.

8 квітня Україні було надано опитувальник, який стосувався політичних та економічних аспектів, відповіді на який наша держава надіслала 17 квітня та 9 травня. У червні 2022 року Європейська рада надала статус кандидатів Україні

та Молдові. Попри це, рекомендація на вступ мала базуватися на всеохоплюючому аналізі стану України за «Копенгагенськими критеріями». Наш уряд отримав 7 блоків необхідних умов, при невиконанні яких Україна б втратила свій статус держави- кандидата.

Таке рішення було прийнято відносно швидко, на це вплинула агресія росії. ЄС виявив свою готовність протистояти державі-агресору, а також станом на 2025 рік ввів близько 25 санкцій проти рф. Статус кандидата допоможе Україні здійснювати реформи більш швидше, а також наблизить її до вступу до ЄС. Кінцевий результат залежить від результату закінчення війни, адже для вступу до блоку важливо перемогти.

На додаток, не всі країни Європейського Союзу підтримують Україну у її бажанні вступити до блоку, є й ті, хто проти. Така позиція зумовлена нестабільною ситуацією в середині нашої держави, а також свій відбиток залишила російська пропаганда. Навіть у Європейському Союзі є ті держави, які й досі підтримують російську федерацію. Неодмінно підтримують Україну в її прагненні приєднатися до Європи країни Балтики, Східної та Центральної Європи.

Попри всі намагання росії позбавити Україну підтримки з боку ЄС, до Києва неодноразово приїжджали лідери цих держав, а також продовжувалося надання фінансової допомоги нашій країні. ЄС не гарантував швидкого вступу, фактично він не можливий без закінчення воєнних дій, однак чітко було визначено умови та кроки для реформування. Зокрема змін потребувало чимало сфер:

- реформа судочинства, Конституційного Суду України;
- антикорупційна боротьба, зміна директора НАБУ та керівника САП;
- зменшення тінізації економіки, рівня відмивання коштів;
- введення в дію «антиолігархічного закону»;
- реформа, яка стосувалася національних меншин;
- унормування закону про засоби масової інформації.

У листопаді 2022 року прогрес здійснення реформ Україною було оцінено на 4,7/10. Частина реформ не можлива під час бойових дій, тому відбуваються певні затримки у стандартизації норм відповідно до ЄС [29].

За умови, що Україна виконає особливі процедури, у неї з'явиться шанс долучитися до Інструмента передвступної допомоги – ІРА III. На період 2021-2027 рр. для нього було складено фінансування на суму 14,2 млрд євро. Пріоритетними є такі сфери: демократія, верховенство права, стандартизація, екологія. Економічний аспект охоплює низку ключових факторів:

- покращення податкового управління, стабільність;
- збільшення рівня зайнятості населення;
- розвиток інфраструктури;
- створення сприятливих умов для бізнес-середовища;
- збільшення впливу та надання кращого доступу до цифрових технологій.

Фактично повномасштабна війна, в деякій мірі, пришвидшила процес європейської інтеграції, сприяла об'єднанню та згуртованості української нації. Надання статусу кандидата на вступ до ЄС підняло моральний дух населення. Умови та реформи, які поставив Європейський Союз перед Україною, розпочали поступово виконуватись.

Зокрема, відбулася реформа КСУ, в її ході було ухвалено Закон про порядок відбору кандидатів на посаду судді Конституційного Суду України. З іншого боку, питання дорадчої групи залишилося відкритим. Наступним важливим етапом стала боротьба з корупцією, яка є однією з найбільших проблем України останні кілька десятиліть. 20 червня 2022 року було ухвалено Закон про засади державної антикорупційної політики, де було вказано напрямки боротьби з цим недоліком до 2025 року. Україні також важливо вирішити олігархічну проблему. У 2021 році було прийнято Закон про боротьбу з олігархами, який надав певного позитивного ефекту на відносини з ЄС.

Україна намагається робити постійні зрушення у галузі верховенства права, боротьби з корупцією, а також покращення рівня демократичних прав та свобод. Звичайно, спостерігаються і погіршення, що зображено на рис. 2.9.

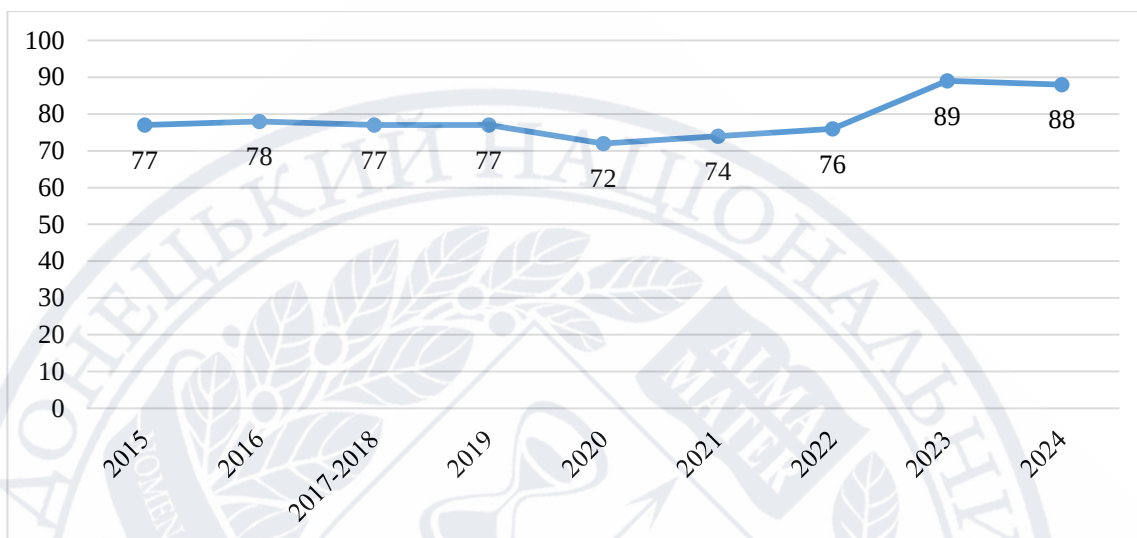

Рисунок 2.9 – Україна: Індекс верховенства права, 2015-2024 рр.

Джерело: створено автором на основі [38]

Найкращий показник України за рисунком 2.9 спостерігався у 2020 році, тоді наша держава посіла 72 місце з індексом 0,51. Найнижчий показник був у 2023 році – 0,49, Україна посіла 89 місце.

До індексу верховенства права включаються різні критерії. За обмеженням урядових повноважень наша держава отримала індекс – 0,46, за відсутністю корупції – 0,34 і посіла за цим аспектом 116 місце. Україну обігнали: Мозамбік, Судан, Еквадор, Єгипет, Гватемала, Сальвадор тощо. Відкритість уряду було оцінено у 0,56; основні права – 0,59; порядок та безпека – 0,62; нормативно-правове забезпечення – 0,43; цивільне правосуддя – 0,53; кримінальне правосуддя – 0,37 [38].

Російська агресія має безліч негативних наслідків, які безпосередньо впливають на її європейську інтеграцію. Перш за все, українській стороні важливо постійно нарощувати дипломатичні відносини з іншими державами. На

додаток, велика частина коштів з державного бюджету йде на військові потреби, а це близько половини.

Наступний негативний аспект полягає у зменшенні бажання іноземних держав/підприємств мати справи з країною, яка перебуває у стані війни. Це є зрозумілим, адже існує багато ризиків, зокрема у здійсненні інвестицій в Україну.

З іншого боку, європейський бізнес теж перебуває не у легкій ситуації через енергетичну блокаду з боку РФ, а також збільшення кількості мігрантів. У період війни Україна масово отримує допомогу від різних міжнародних організацій та країн, таким чином перетворилася на реципієнта міжнародної допомоги. Саме вона допомагає покривати дефіцит державного бюджету.

Європейський Союз активно постачає Україні зброю та обладнання, яке потрібне для протистояння Росії. Крім цього, на регулярній основі проходять зустрічі формату Рамштайн. Наприкінці 2022 року було розпочато місію ЄС для надання військової допомоги, а також держави блоку регулярно навчають українців бійців.

Саме завдяки допомозі Європейського Союзу Україна досі протистоїть ворогу, який перевищує її ледь не за усіма критеріями.

Підтримка ЄС спостерігається і в гуманітарній сфері, зокрема країни-учасники надають притулок для переселенців, а також організовують різні програми для навчання та роботи для українців [30].

Що стосується економічної сторони співпраці Україна-ЄС, то наша держава вже встановила хороші торговельні зв'язки з країнами цього блоку і налагодила логістичну інфраструктуру для подальшого пересування товарів. З 2022 року перевезення товарів є більш складним процесом, ніж раніше через закриття авіапростору, складність морських перевезень. Найбільших торговельних партнерів України серед держав-членів Європейського Союзу в 2024 році наведено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Найбільші партнери України серед держав-членів ЄС за експортом та імпортом товарів у 2024 році

Країна ЄС	Експорт, тис дол. США	Країна ЄС	Імпорт, тис дол. США
Чехія	919775,6	Угорщина	1620420,9
Словаччина	942632,1	Франція	1620807,6
Болгарія	1133587,5	Румунія	1709532,4
Угорщина	1152058,1	Словаччина	2001052,5
Румунія	1762025,1	Греція	2066264,7
Італія	1935653,7	Болгарія	2360110,8
Нідерланди	1990368,4	Чехія	2475898,3
Німеччина	2840752,1	Італія	2575840,4
Іспанія	2863457,0	Німеччина	5385047,3
Польща	4708910,6	Польща	6988059,3

Джерело: створено автором на основі [33]

Як зазначено у табл. 2.6, найголовнішим партнером України в експорті та імпорті є Польща, але навіть з нею сальдо торгівлі залишається від'ємним. Наступними партнерами за експортом є Іспанія та Німеччина, у той час, коли за імпортом домінує Німеччина та Італія. Сальдо торгівлі з Німеччиною є теж від'ємним. На противагу цьому різниця з Іспанією та Італією є додатна.

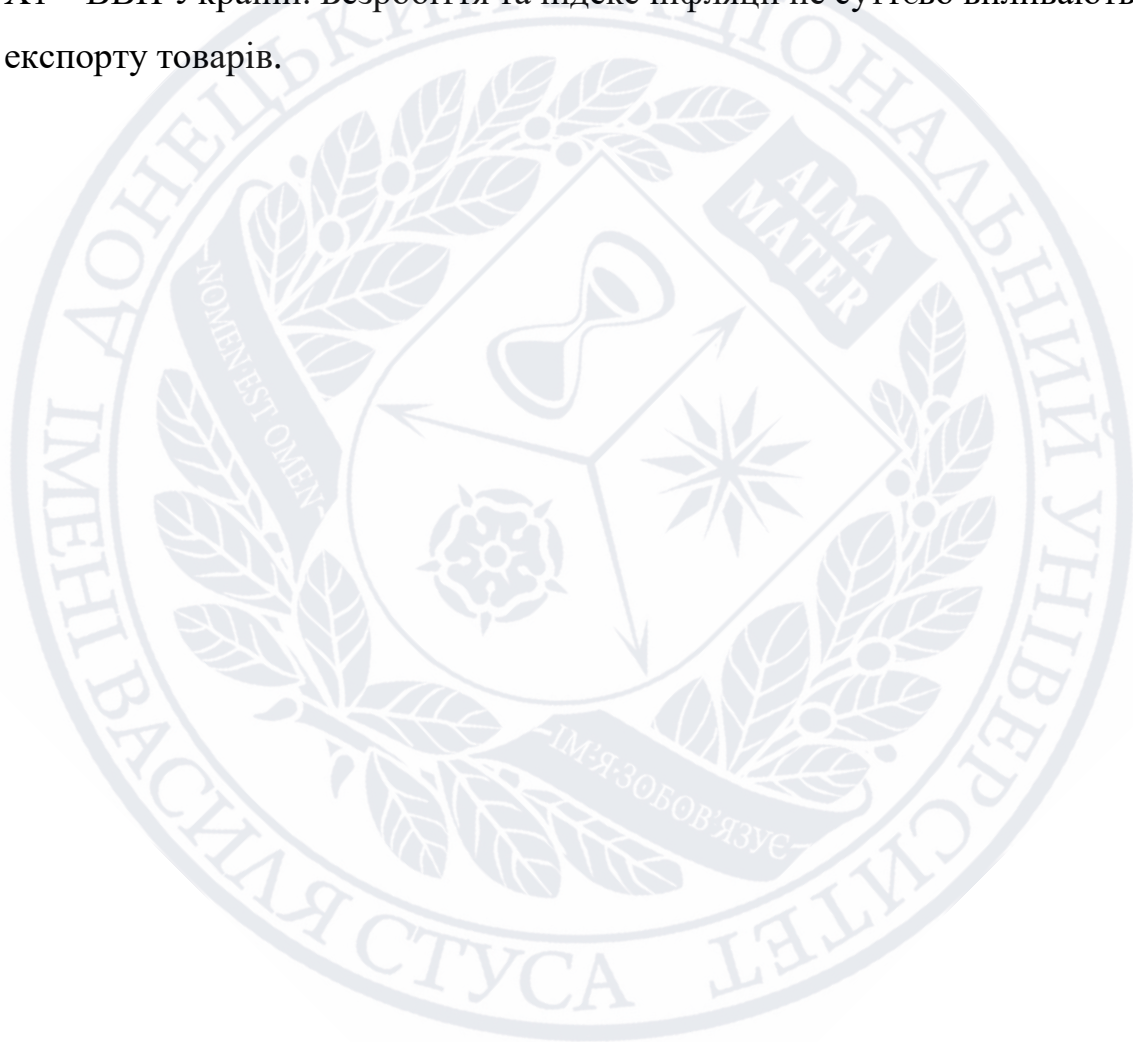
Висновки до розділу 2

На сучасному етапі інтеграції України до ЄС наша держава вже виконує низку реформ для наближення до блоку. Було здійснено прогрес у різних секторах, особливо ми робимо успіхи у соціальній політиці, захисту прав споживачів. У цілому Україна підтверджує демократичні засади та верховенство права на її території.

Угода про асоціацію з ЄС здійснила великий вплив на Україну, це стосується насамперед економічних перетворень та здійснення реформування у заходах, спрямованих на боротьбу з корупцією. З 2014 року ВВП України невинно зростає, що свідчить про покращення національної економіки, на

додаток поступово зменшувався рівень безробіття. Отже, підписання Угоди про Асоціацію стало важливим кроком до набуття членства у ЄС.

Завдяки проведеному кореляційно-регресійному аналізу можна визначити ключові фактори, які впливають на розмір експорту товарів з України до ЄС. Серед зазначених факторів були: ВВП, індекс інфляції та рівень безробіття. Єдиним фактором серед незалежних змінних, який впливає на y , було визначено X_1 – ВВП України. Безробіття та індекс інфляції не суттєво впливають на рівень експорту товарів.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

3.1 Виконання Україною Угоди про асоціацію та перспективи вступу до ЄС

Підписання Угоди про асоціацію з ЄС стало великим кроком на шляху європейської інтеграції України. Вона передбачала створення зони вільної торгівлі, співпрацю в різних сферах. У 2017 році було прийнято постанову про проведення планування, фіксації та оцінки результатів виконання Угоди. Статус кандидата на членство до ЄС вимагає пришвидшеного реформування та стандартизації.

Протягом 2021-2022 років Україна надсилала звіти про виконання реформ, як цього потребував ЄС. На додаток, у 2021 році було передбачено 2487 тем розроблення національних стандартів, 2021 з цієї кількості було міжнародних та європейських. У рамках митної реформи важливим є приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту у 2022 році.

На додаток, Європейська комісія надала низку рекомендацій. У 2023 році було прийнято Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення положень про конкурсний відбір кандидатур на посаду судді Конституційного Суду України». Завдяки реформуванню судочинства відбір суддів до КСУ відбувся прозоро. Рекомендацію ЄС у галузі судочинства було виконано Україною.

Незмінним негативним фактором залишилася боротьба з корупцією. Європейська комісія надала рекомендацію далі викорінювати цю проблему шляхом ефективних розслідувань, а також призначенням нового директора НАБУ. У 2023 році Україна призначила нового директора Національного антикорупційного бюро. До того ж 4 березня 2023 року було затверджено Державну антикорупційну програму до 2025 року, її завданням є ліквідувати

корупційні прояви у різних галузях. ДАП включає у себе більше 1700 заходів у 15 сферах, які спрямовані на здійснення позитивних змін у: економіці, митній справі, корпоративному управлінні, освіті, охороні здоров'я тощо. Іншим зрушенням було приєднання України до електронної Платформи для збору даних у боротьбі зі злочинністю та корупцією.

Співпраця НАБУ та САП вже дала свої результати. Протягом 2023 року здійснювалося розслідування у більше, ніж 1600 справах, обвинувачення висунули 8 народним депутатам, а також близько 12 депутатам місцевих рад. Завдяки таким активним діям протягом досудового розслідування підозру у здійсненні кримінальних правопорушень надали 257 особам. НАБУ та САП передали активів на потреби війська сумою 1,1 млрд грн. Європейська комісія постійно підтримує Україну у її зусиллях боротьби з корупцією, координує та контролює [31, С. 20-28].

Серед країн-кандидатів на вступ до ЄС є такі позиції: Албанія – 42, Чорногорія – 46, Сербія – 35. Випереджає нас значно Молдова – 43 та Грузія – 53. У ході розрахування цього показника було використано Індекс верховенства права, Україна покращила свій показник на 1 бал, Індекс трансформації Фонду Бертельсманна теж покращився на 2 бали. За рейтингом ризиків країн аналітичного відділу журналу The Economist наш показник впав на 2 бали, а за ризиком держав, які входять до Global Insight наша позиція зменшилася на 3 бали. За звітами Freedom House покращення індексу сприйняття корупції було спричинено через здійснення певних реформ, зокрема через відновлення публічного електронного декларування. На додаток, вплинули розслідування стосовно системи закупівель, пов'язаних з військовим сектором [32].

Ще однією важливою рекомендацією було сформулювати діюче відповідне законодавство для боротьби з відмиванням грошей. У 2023 році було прийнято 6 постанов та законів, які б урегулювали це запитання. На додаток, було визначено план, завданням якого є реформувати органи безпеки та їх адаптація під

стандарти ЄС. У ході цього було визначено кілька ключових аспектів для змін у цьому напрямку:

- цифрові перетворення;
- діяльність прокуратури та інших органів відповідно до базових прав та свобод людини;
- збільшення рівня прозорості та детальної звітності;
- дотримання міжнародних стандартів та орієнтація на верховенство права;
- поступово кримінальна політика.

У цій сфері тривають активні обговорення, а також здійснювалися різні презентації для прийняття ефективних рішень. Цю рекомендацію ЄК було виконано теж.

Питання демократичних прав та свобод є ледь не першочерговим, коли йдеться про реформування системи України. У 2023 році відбулося восьме засідання, яке стосувалося цього питання. На ньому учасники обговорили права людини у період російсько-української війни, постійне їх порушення країною-агресором. Крім цього, важливою була дискусія про депортацію українських дітей до росії. Європейський Союз підтримав та підкреслив усі зусилля України врегулювати це питання, а також дотримуватися принципу верховенства права тощо. Нашій державі варто врегулювати такі сфери: ліквідація жорстокого поводження; свобода слова та думки; дотримання прав людей з інвалідністю; права національних меншин, ЛГБТ; рівність та права жінок.

Важливим аспектом є розслідування військових злочинів росії проти України. У 2023 році було засновано об'єднання держав з метою створення Спеціального трибуналу. Європейська комісія активно працює над переслідуванням росії стосовно здійснених військових злочинів. Протягом 2023 року було підписано 32 угоди, які стосувалися утворення спільних слідчих груп, це найбільший показник, адже у 2022 році їх було 26, а у 2021 році 14 [31].

У цілому Україна активно виконує умови Угоди про асоціацію з ЄС, аби вступити до блоку. Наша держава здійснює реформи у різних секторах та, попри повномасштабну війну, збільшує прогрес виконання документа.

3.2 Євроінтеграція України в контексті реформ: політичний та економічний аспекти

Європейська інтеграція України з моменту підписання Угоди про асоціацію з ЄС здійснюється в умовах російської агресії, окупації значної кількості територій, які мають багато корисних копалин. Долучення України до ринку ЄС має безліч переваг, а також допоможе нашій державі більш активно втручатися у світову торгівлю.

Торгівля України та ЄС збільшується з кожним роком, Україна зазвичай постачає сільськогосподарську продукцію. Частка ЄС в українському експорті у період першого півріччя 2022 року становила 52%. Через окупацію територій та закриття повітряного та частково морського простору товари постачалися здебільшого автотранспортним та залізничними шляхами.

Починаючи з 2016 року українські компанії та бізнес намагався ефективно використовувати переваги, які надавала Зона вільної торгівлі. Якщо у той ж рік до країн Європейського Союзу експортували власну продукцію 13 402 українських підприємства, то перед повномасштабною війною, у 2021 році, їхня кількість збільшилася до 14 283. Це дає змогу зробити висновок, що вітчизняний виробник все більше і більше намагається долучатися до ринків Європейського Союзу.

Україна активно користується ПЗВТ, але ефект від цього є як позитивний, так і негативний. Зокрема з деякими країнами наша держава має негативне торговельне сальдо, яке зберігається протягом років. Не зважаючи, на те, що Європейський Союз – головний торговельний партнер України, вітчизняним компаніям все ще важко вливатися до ринку ЄС через високі стандарти. На

додаток, за експортом домінує переважно сировина, а от Україна імпортує вже готову продукцію. Торговельна співпраця Україна-ЄС у воєнні часи не зупинилася, навіть налагодилася у певних галузях. До того ж через російську агресію пришвидшилися темпи секторальної інтеграції до ринку ЄС.

Причиною меншого руху товарів з України до держав ЄС є ще складнощі в логістиці. Через це затримується розвиток зовнішньоторговельних процесів нашої країни. У цій сфері Європейський союз вирішив створити «Платформу відбудови України», головами якої буде Кабінет Міністрів України та Європейська комісія. На додаток, було надіслано пропозицію стосовно утворення фонду «RebuildUkraine», який має на меті забезпечувати державу кредитами та грантами.

Для налагодження шляхів постачання було утворено нову логістичну структуру. Через встановлення переважаючого контролю росії над Азовським та Чорним морем морські шляхи постачання фактично заблоковані. Наразі діє план «Шляхи солідарності», який має допомогти зростанню пропускнуєї спроможності транспортних коридорів, а також знайти нові та більш ефективні ланцюги поставок до країн ЄС. В умовах цієї стратегії удосконалюються діючі шляхи руху товарів, саме завдяки їй Україна змогла експортувати значну кількість власної продукції.

У 2022 році Європейський Союз скасував більшість торговельних обмежень на продукцію з України, аби допомогти їй на початку повномасштабної війни. Через це торговельні відносини ЄС з нашою державою значно покращились. На додаток для підприємств та виробників у металургійній галузі було скорочено кількість антидемпінгових мит. Це вигідно і для самої Європи, адже зменшиться її потреба у цій продукції [34].

На додаток, одним із важливих напрямків у ході економічної інтеграції України є подолання інфляції та забезпечення подальшої стабільності. У 2023 року було запроваджено режим для контрольованої гнучкості обмінного курсу, який передбачав наступні етапи:

- зменшення кількості обмінних курсів, сприяння новим кредитам;
- надання можливості репатріації відсотків за попередніми інвестиціями та боргами;
- запровадження кредитування нерезидентів та інвестицій за кордон.

У 2024 році Національний банк України у цій галузі ввів в дію найбільший пакет для валютної лібералізації, яка базувалася на ліквідації валютних обмежень для імпорту, надання дозволу на транзакції за кордон за орендою, пом'якшення купівлі валюти, а також лібералізація переказів за кордон материнським компаніям.

Європейська комісія наполягає на веденні постійного бюджетного планування з урахуванням реформ, навіть за умов війни. ЄС наголошує на важливості існування в Україні спеціальної структури- незалежної фіскальної ради, завдяки якій відбувалася б оцінка бюджетних прогнозів. Зокрема у 2021 році було запроваджено декларацію на період 2022-2024 років, однак свої корективи внесла російська агресія, тому питання планування було відкладено. Не зважаючи на це, Україна прагне слідувати рекомендаціям Європейського Союзу, тому у 2024 році було прийнято наступну декларацію на період 2025-2027 років. Складність полягає у нестабільності, тому робити прогнози є доволі ризиковано [35].

Щодо політичного аспекту, Україна теж активно запроваджує реформи і намагається покращити свої показники. Вагомою є реформа децентралізації, пропонувалося ввести певні корективи у цю галузь, серед яких: полегшення механізму утворення органів місцевого самоврядування; покращення права обирати та бути обраним до цих органів; позначення чітких меж та повноважень цих установ. У 2021 році було визначено прогрес виконання Стратегії реформування державного управління, він складав 57% (12/21). На додаток Україна має гармонізувати власне законодавство, з урахуванням виборчих процесів.

Для Європейського Союзу найважливішою рисою є дотримання верховенства права та демократичних принципів. Україна є доволі демократична держава, що показали навіть революції: 2004 р. – Помаранчева революція; 2013–2014 рр. – Революція Гідності. Перешкодою для досягнення більшого рівня демократичних прав та свобод є російська агресія, яка охоплює різні сфери життя. Не зважаючи на це, українське суспільство постійно прагне розвиватися у цьому напрямку та показує свій вибір ще з 2013 року [36].

У розвитку демократичних цінностей в Україні можна виділити кілька основних етапів. З 2002 року була створена законодавчі підстави, наприклад, прийняття КМУ постанови «Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади». У 2007 році вийшов Закон «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки». Україна постійно намагається удосконалювати дотримання демократичних норм. Доволі вагомим аспектом є можливість населення отримати доступ до інформації про місцеві органи влади, розподіл коштів з бюджету тощо [37].

В умовах війни Україна ще раз підтвердила своє бажання стати частиною ЄС. Наразі наша держава має два вектори руху: росія та ЄС, саме тому для України важливо виконувати умови ЄС та стандартизувати власне законодавство до норм блоку.

3.3 Значення членства в ЄС для України: очікувані переваги та можливі ризики

Протягом свого шляху до ЄС Україна подолала чимало проблем і труднощів, однак її вектор руху залишається незмінним. Наразі реформування, якого потребує блок, рухається у деяких галузях повільніше і неповноцінно через російське вторгнення. Попри цей фактор Україна рухалася не занадто швидкими

темпами. Після 24 лютого 2022 року наша держава ледь не дійшла до дефолту, збільшився державний борг України.

Однією з проблем вступу до ЄС є високий рівень корупції та злочинності. Це впливає на довіру серед партнерів, а також створює перешкоду для інтеграції до ЄС, адже для блоку надзвичайно важливо дотримуватися високих стандартів у боротьбі з корупцією, демократії, а також дотриманні громадянських прав і свобод. Ситуація станом на 2024 рік не є критичною, адже вже помітні позитивні зрушення, викриття низки корупційних скандалів. Іншою схожою проблемою є відмивання коштів. Окрім цього, велика частка населення немає бажання погоджуватися і запроваджувати стандарти ЄС [39].

Іншим ризиком є недостатня обізнаність населення і нерозуміння, які будуть наслідки і вплив інтеграції України до ЄС. Ще одна перешкода, пов'язана із цим- це недовіра до блоку, збереження старого мислення і бажання повернутися до СРСР, а також зближуватися з росією. Культурна різниця України та ЄС теж помітна. Зокрема проблемою може стати нав'язування країнами-лідерами своїх традицій та звичаїв населенню, у відповідь на це українське суспільство може бути не готовим і не мати бажання сприймати інші культурні особливості.

Вагомим ризиком є усунення вітчизняного виробника, якого замінить європейський товар. На додаток, це може бути спричинено міграцією робочої сили, а також дешевша продукція блоку, яка може сміливо конкурувати з вітчизняною продукцією. До того ж є багато ризиків, які безпосередньо пов'язані з наслідками вступу до ЄС, серед них:

- поява експортної залежності;
- збільшення кількості низькоякісної імпоротної продукції на внутрішньому ринку;
- недостатній захист вітчизняного виробника з боку держави;
- нав'язування країнами ЄС своїх звичаїв і традицій;
- експлуатація українського населення;

- складність переходу на європейські ціни та економічну політику.

Незважаючи на проблеми, з якими зіштовхується Україна на шляху до ЄС, виграш від членства у цьому блоці набагато більший. Серед перспектив вступу України до ЄС є:

1. Економічні: ЄС може стати гарним імпортером української продукції. Це доведено навіть тим, що Україна, що наразі не є членом блоку, має партнерські стосунки з країнами-учасниками. Співпраця та членство в ЄС допоможе Україні налагодити експортно-імпортну систему, що дозволить збільшити доходи. Крім цього, якщо наша держава стане членом ЄС, тоді це вплине на рівень довіри серед партнерів, завдяки чому країни блоку зможуть більше інвестувати у різні галузі, серед яких туристична, яка після завершення повномасштабної війни, буде однією з провідних.

Країни ЄС допоможуть реформувати Україні економічну систему, допоможуть розвивати малий та середній бізнес. На додаток, вступ до ЄС збільшить ринок та внутрішній попит, що сприяє зниженню цін і зменшенню рівня безробіття. Вступ України до ЄС спричинить зростання технологій, а також дозволить уникнути демпінгу;

2. Політичні: забезпечення стабільності політичної системи, допомога ЄС її реформувати та подолати корупцію. До того ж членство у блоці сприятиме забезпеченню територіальної цілісності та суверенітету України, що зможе мінімізувати будь-які воєнні конфлікти. Крім цього, європейська інтеграція забезпечить модернізацію і приведенню до стандартів ЄС законодавства та норм. Оскільки блок цінує дотримання гуманного ставлення до громадян, тоді вступ України сприятиме демократизації різних сфер, а також буде перешкоджати дії тих процесів, які будуть спрямовані проти прав та свобод населення.

3. Соціокультурні: розвиток та реформування у сфері освіти, соціального захисту, охорони здоров'я. Це у відповідь сприятиме покращенню рівня життя, медицини, освіти. Вступ України до ЄС призведе до культурного обміну між нашої країною та Європейським Союзом. Крім цього, членство у блоці допоможе

відійти від тоталітаризму та переходу до тих ідеологій, які захищають права людства.

Вступ України до Європейського Союзу є взаємовигідним. Не лише наша держава отримає переваги та користь від членства у блоці. Надання Україні статусу учасника ЄС сприятиме:

- обміну знань, досягнень у галузі культури, мистецтва, літератури. Україна має чимало видатних та професійних діячів;
- соціокультурному обміну між вищими навчальними закладами, культурними установами та організаціями;
- взаємній екологічній безпеці, що допоможе використати досвід обох учасників і вирішити ряд проблем;
- соціальному співробітництву, спільному вирішенню проблем, пов'язаних з незаконною міграцією, релігійними протиріччями, чорним ринком;
- отриманню українського військового досвіду, а також уміння адаптуватися під будь-які катаклізми;
- можливості міграції населення ЄС до України для покращення знань у різних галузях, а також збільшенню туристичних потоків.

Станом на 2024 р. інтеграція України до ЄС є головним напрямком у зовнішньополітичній діяльності. Попри широкомасштабну війну наша держава активно рухається до вступу до блоку, запроваджує реформи, виконує умови, які надав ЄС. У деякій мірі російське вторгнення прискорило євроінтеграційні процеси, але разом із тим створило перешкоди для швидкого запровадження змін у різних сферах, зокрема економічній. За 3 роки війни економічні показники України погіршилися, крім цього, наша країна зазнає великих людських втрат. Через вторгнення росії збільшилася кількість українських мігрантів, тому процеси депопуляції збільшуються [40]. Вступ до ЄС відкриває перед Україною ще низку можливостей, але водночас із цим несе за собою ще ризики, що відображено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – SWOT-аналіз вступу України до ЄС

Сильні сторони:	Слабкі сторони:
- Реформи та стандартизація - Високий рівень освіченості - Аграрний потенціал - Цифровізація - Військовий досвід - Доступ до фінансових ресурсів ЄС - Збільшення авторитету України - Розвиток малого бізнесу - Збільшення рівня безпеки	- Корупція - Політична нестабільність - Війна з росією - Слабкість структур - Недостатньо розвинена інфраструктура - Деформація розвитку регіонів - Бюрократичні труднощі - Енергетична залежність
Можливості:	Загрози:
- Збільшення ПІІ з ЄС - Покращення рівня життя - Демократизація - Покращення верховенства права - Вихід на ринки ЄС - Розвиток туризму - Залучення освітніх програм ЄС - Модернізація промисловості - Покращення ВПК	- Небажання вступу деякими країнами-членами ЄС - Міграція, «відтік мізків» - Високий рівень конкуренції - Загроза асиміляції - Залежність від політики ЄС - Соціальні протести - Неможливість запровадити реформи ЄС через їх невідповідність до стану України

Джерело: розроблено автором

Аналіз демонструє наявність значного потенціалу вступу України до ЄС. Такий сценарій забезпечить нашій країні кращу економічну інтеграцію та її розвиток, призведе до політичної стабільності. Вступ до ЄС надасть підтримку Україні з боку об'єднання. Попри це існує вагомий ризик для українців, який полягає у поширенні асиміляційних процесів, а також масовій міграції населення.

Висновки до розділу 3

Не зважаючи на російсько-українську війну, яка триває вже 11 років, Україна невпинно рухається до Європейського Союзу. Протягом 2014-2022 років наша держава реформувала багато галузей. Попри повномасштабну війну майже всі показники покращилися і відбувся прогрес у змінах та стандартизації галузей відповідно до норм ЄС.

Україна проводить низку реформ, особливо в економіці та політиці. Для здобуття статусу країни-члена ЄС нашій державі варто покращити рівень прозорості, демократії, верховенства права, а також стабілізувати економічне становище на скільки це можливо в умовах війни.

Наразі більшість населення підтримує вступ України до ЄС, вважаючи це найбільш кращим варіантом. Наше членство у ЄС має багато переваг, серед яких: покращення економічних показників; активізація боротьби з корупцією; прозорість; доступ до ринку ЄС; співпраці у культурній, політичній та економічній сфері; надання гарантії безпеки. Не зважаючи на це, існує низка ризиків, зокрема: експортна залежність; складність у реформуванні та дотриманні відповідних до ЄС норм; недостатній захист вітчизняного виробника тощо.

СВОТ-аналіз допоміг визначити складнощі, переваги, з якими зіштовхнеться Україна при вступі до ЄС. Серйозним для неї викликом залишається подолання корупції, нестабільна політична ситуація, які шкодять швидкому вступу України до ЄС. Водночас статус країни-учасника ЄС надасть Україні більше авторитетності у світі, а також призведе до її кращої модернізації галузей.

ВИСНОВКИ

Україна розпочала свою європейську інтеграцію ще з першого року власної незалежності. Така потреба приєднатися до Європи була зумовлена загрозою агресії з боку росії та її бажанням взяти Україну під свій повний контроль. Важливим фактором, який підтвердив демократичні принципи України став вступ у 1995 році до правової організації – Ради Європи. У 2008 році наша держава стала членом СОТ, що зіпсувало плани й намір рф приєднати її до Митного Союзу.

Бажання України вступити до ЄС пояснюється й позицією блоку у світі. Союз відіграє важливу роль у світовій економіці, на додаток, Німеччина та Франція є потужними державами-лідерами. ЄС впливає й на безпекову ситуацію у регіоні та інших державах, а також регулює конфлікти й допомагає розвиватися менш розвиненим країнам.

З 2014 року, після підписання Угоди про асоціацію з ЄС, Україна вже здійснила низку реформ та змін на шляху до блоку. Серед них були: стандартизація законодавства, боротьба з корупцією, збільшення прозорості державних закупівель, дотримання індексу верховенства права. Секторальна інтеграція України сприяла покращенню енергетичної, аграрної, фінансової співпраці з ЄС.

Європейський Союз – важливий торговельний партнер України, однак недолік полягає в тому, що наша держава експортує переважно сировину, маючи величезний потенціал для розвитку важкої промисловості, а імпортує переважно готову продукцію. Головними торговельними партнерами України серед країн-членів ЄС є: Німеччина, Іспанія, Польща та Італія.

Не зважаючи на війну, яку розпочала росія у 2014 році наша держава постійно здійснює реформи. Однак їхнє запровадження уповільнюється через величезну втрату територій, порушення логістичної інфраструктури та пріоритетність військової сфери, зміни якої можуть відрізнитися від правил ЄС.

Вступ України до ЄС є взаємовигідним, адже Україна має величезний потенціал та ресурси, а також володіє розвиненим аграрним сектором. На додаток, саме наша держава стала світовим прикладом мужності та незламності. Тому ми є важливою країною у розумінні принципів ведення війни, а також збереженню безпеки у майбутньому.

Натомість Європейський Союз надасть нам стабільність, забезпечення верховенства права, демократичних свобод. Крім цього, збільшиться співпраця у технологічній галузі, нових розробках. Також, ставши членом ЄС, збільшаться потоки ПІІ з Європи до України. Саме економічний ріст є важливим фактором бажання вступу до ЄС.

За проведеним кореляційно-регресійним аналізом було встановлено, що значний вплив на експорт товарів з України здійснює саме показник ВВП. Рівень безробіття та індекс інфляції натомість не несуть суттєвого впливу. Наша держава намагається активно постачати продукцію до ЄС, зокрема переважає аграрний сектор.

Проведення СВОТ-аналізу допомогло зрозуміти переваги/перешкоди, можливості та ризики, з якими зіштовхнеться Україна при вступі до ЄС. Серед головних можливостей залишається демократизація, проведення реформ, які націлені на боротьбу з корупцією, модернізацію секторів економіки. Серед ризиків та водночас труднощів залишається російська агресія, яка гальмує процес вступу України до ЄС.

Серед рекомендацій, які допоможуть зробити європейську інтеграцію України кращою, залишається продовження активної боротьби з корупцією, збільшення покарань. Крім цього, важливим залишається стандартизація сфер життя України відповідно до норм ЄС. Ще однією рекомендацією буде покращення логістики та її інфраструктури, особливо це стосується залізничних перевезень, адже в умовах війни авіа простір залишається недоступним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ:

1. Артёмов І. Проблеми і перспективи входження України в Європейський Союз. Ужгород: Ліра. 2013. 384 с.
2. Сльозко О. Європейський вибір України в контексті інтеграції в ЄС. Київ: Інститут економіки упр. та госп. права. 2008. 246 с.
3. Карамишев Д. В., Мирна Н. В., Величко Л. Ю. Євроінтеграційний вектор розвитку та реалізація національних інтересів України. Харків, 2021. 204 с.
4. Макаренко М., Хомутенко Л. Європейська інтеграція: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури». 2014. 344 с.
5. Скопенко Н. Формування та розвиток інтегрованих об'єднань в АПК України: моногр. Київ. 2012. 100 с.
6. Пазізіна К., Уніят А. Світова та європейська інтеграція: навч. посіб. Тернопіль. 2013. 258 с.
7. Толстих М. Інтеграційні процеси у євразійському регіоні на прикладі Євразійського економічного союзу. Маріуполь: МДУ. 2018. 223 с.
8. Резнічук М. Теоретичні засади економічної інтеграції. *Журнал європейського і порівняльного права*. 2018. С. 57-66.
9. World trade in goods. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/> (дата звернення 04.03.2025).
10. Зень О. Європейський Союз у мінливому світі: моногр. Київ. 2022. 221с.
11. 50 countries in the Globalization Index 2023. URL: <https://www.statista.com/> (дата звернення 04.03.2025).
12. GDP European Union. Worldbank. URL: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2023&locations=EU&most_recent_year_desc=false&start=1960&view=chart&year=2023 (дата звернення 05.03.2025).
13. GDP World. Worldbank. URL: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=1W&most_recent_year_desc=false&year=2023 (дата звернення 05.03.2025).

14. European Council. Council of the European Union. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/> (дата звернення 25.03.2025).
15. Угода про Асоціацію. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-proasociasiyu> (дата звернення: 01.03.2025).
16. Підтримка громадянами вступу України до Європейського Союзу та НАТО. Ставлення до іноземних держав. Ставлення до мирних переговорів (вересень 2024 р.). URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/pidtrymka-gromadianamy-vstupu-ukrainy-do-yevropeiskogo-soiuzu-ta-nato-stavlennia-do-inozemnykh-derzhav-stavlennia-do-myrnykh-peregovoriv-veresen-2024r> (дата звернення: 05.03.2025).
17. Секторальна інтеграція України до ЄС: передумови, перспективи, виклики. Центр Разумкова. 2020. 100 с.
18. Український експорт у 2024 році зріс на 13,4% до 41 млрд доларів. Дія. Бізнес. URL: <https://export.gov.ua/news/ukrainian-exports-increased-billion-in-2024> (дата звернення: 7.03.2025).
19. Supporting Ukraine through digital. URL: <https://digitalstrategy.ec.europa.eu/> (дата звернення: 07.04.2025).
20. Інформаційні матеріали щодо стану інноваційної діяльності. URL: <https://me.gov.ua/documents/detail?lang=uk-ua&id=69b9a9bf-5fbc-4035-8c0f-ac26b853c0eb&title=informatsiinimaterialischodostanuinnovatsiinoidiialnosti&showmenutree=true> (дата звернення: 07.03.2025).
21. Секторальна інтеграція України у спільний ринок ЄС. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2023/Summary_5th%20edition_ua.pdf (дата звернення: 16.04.2025).
22. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення: 8.03.2025).
23. Trade and Economic Security. An official website of the European Union. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/ukraine_en (дата звернення: 8.03.2025).

24. Кількість зареєстрованих безробітних. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/register/2023/> (дата звернення: 8.03.2025).

25. ВВП України. World Bank Data. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.МКТР.CD?view=map> (дата звернення: 9.03.2025).

26. Індекс споживчих цін України. Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> (дата звернення: 9.03.2025).

27. Бюлетень стану торговельних відносин між Україною та ЄС у 2024 році. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/> (дата звернення: 10.03.2025).

28. Віннічук О., Маркітанов В., Чабанов В. Російська агресія як чинник європейської інтеграції України. *Науковий журнал «Політикус»*. № 4-2. 2022. С. 24-26.

29. Близняк О., Риков А. Процес євроінтеграції України в умовах повномасштабної російсько-української війни: проблеми та перспективи. *«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»*. № 2 (16). 2023. С. 119-135.

30. Євроінтеграція в умовах війни: виклики і перспективи. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2022/12/28/2022-MATRA-IV-KVARTAL-7.pdf> (дата звернення: 11.03.2025).

31. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2023 рік. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit-pro-vykonannya-Ugody-pro-asotsiatsiyu-mizh-Ukrayinoyu-ta-YEvropejskym-Soyuzom-za-2023-rik.pdf> (дата звернення: 13.03.2025).

32. Corruption Perceptions Index. Transparency International. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2024/index/ukr> (дата звернення: 13.03.2025).

33. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС. Укрстат. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/> (дата звернення: 14.03.2025).

34. Україна на шляху до ЄС: реалії та перспективи. Центр Разумкова. URL:

https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr_full.pdf (дата звернення: 14.03.2025).

35. Переговорний розділ «Економічна і монетарна політика». Центр економічної стратегії. Аналітична записка. URL: https://ces.org.ua/eurointegration_movements/ (дата звернення: 15.03.2025).

36. Україна та Угода про асоціацію. «Український центр європейської політики». URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fe141f8d-603d-457e-9a24-c61b253c2835/content> (дата звернення: 15.03.2025).

37. Кокарча Ю. Демократія у викликах євроінтеграції: аналіз політичних та філософських аспектів. *Вісник Львівського університету*. № 52. 2024 р. С. 371-377.

38. Rule of law index. World Justice Project. URL: <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global/2024/Ukraine/ranking> (дата звернення: 16.03.2025).

39. Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи. *Національна безпека і оборона*. 2022. №1-2.132 с.

40. Романько І. Європейська та євроатлантична інтеграція України: історія, сучасний стан, перспективи: навч. посіб. Кропивницький. 2017. 272 с.

41. До уваги експортерів: Європейський Союз продовжив до 5 червня 2025 року термін дії безмитної торгівлі. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=ce6df2a3-5d23-4e97-9966-b562bd96d2cc&title=DoUvagiEksporteriv-vropeiskiiSoiuzProdovzhivDo5Chervnia2025-RokuTerminDiiBezmitnoiTorgivli> (дата звернення: 16.03.2025).

42. Атаманчук З. А., Осадчук А. І., Сергушова І. О. The shadow sector in the structure of international business. XVI International Scientific and Practical Conference «Innovations in education: problems, prospects and answers to today's challenges», (April 23-26, 2024), Zagreb, Croatia. 2024. С. 43-58. URL: <https://isg-konf.com/innovations-in-education-problems-prospects-and-answers-to-todays-challenges/> (дата звернення: 14.05.2025).

43. Сергушова І. О. Вплив Угоди про асоціацію є ЄС на економіку України.

Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці: Праці XXV Всеукраїнської наукової конференції студентів і молодих вчених (3 квітня 2025). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса. 2025. С. 74-76.

44. Гуцалюк О. М. Управління інтеграційним розвитком корпоративних підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Запоріжжя, Видавничий дім «Гельветика». 2018. 424 с.

45. Горюнова Є. О. Євроінтеграція : навч. посібник Київ : Академвидав, 2013. 224 с.

46. Шкурат М. Є., Охотіна О. А. Нормативно-правові засади енергетичної політики ЄС. *Економіка і організація управління*. 2024. № 2. С. 122-134.

47. Атаманчук З. А., Осадчук А. І., Сергушова І. О. The shadow sector in the structure of international business. XVI International Scientific and Practical Conference «Innovations in education: problems, prospects and answers to today's challenges», (April 23-26, 2024), Zagreb, Croatia. 2024. С. 43-58. URL: <https://isg-konf.com/innovations-in-education-problems-prospects-and-answers-to-todays-challenges/> (дата звернення: 14.05.2025).